

Művelődés – Népfőiskola – Társadalom

A MAGYAR NÉPFŐISKOLAI TÁRSASÁG KIADVÁNYA – 2017/2

„Jobb polgárt, jobb hazafit, s jobb embert nevelni, ez a népfőiskola célja” (Móricz Zsigmond)

Ipar 4.0

Digitális gazdaság
és foglalkoztatás

Tartalom

Magolás és tudás	1
A kultúra napszámosa	2
Társadalmi szerepvállalás erősítése a közösségek fejlesztésével	5
Együttműködés, gondoskodás, sokszínűség, jókedv	
Miért kell átállnunk a fenntartható fejlődésre?	7
A tanulókörök módszerének bemutatása	10
Digitális felelősség	12
Foglalkoztatási helyzetkép - IKT szektor	15
Robotika és foglalkoztatás	17
Ipar 4.0	19
A digitális képességek szakadéka óriási probléma	20
Digitális gazdaság és foglalkoztatás	23
Innovációs és vállalkozásösztönző oktatási tevékenység	24
Csak tudással vehetjük fel a harcot a robotokkal	24
Az Ipar 4.0 Nemzeti Technológiai Platform (I4.0 NTP)	25
Hálózatok metszéspontjain	26
Mindenkinek ajánljuk!	27
Munkaalapú tanulás a felnőttek szakképzésében	27
Népfőiskolai programok	28

A Magyar Népfőiskolai Társaság folyóirata

Felelős kiadó az MNT elnöksége
Felelős szerkesztő: Dr. Szigeti Tóth János
Szerkesztő: Mihályfi Márta
Tördelőszerkesztő: Kit Bt.
Készült a Bonex-Press nyomdában

Szerkesztősége: 1138 Budapest, Révész u. 2/c
www.nepfoiskola.hu
mnt@nepfoiskola.hu

ISSN: 1218-1455

A kiadvány megjelenésének támogatója:
Nemzeti Kulturális Alapprogram

Magolás és tudás

Élvezettel olvastam mostani lapszámunkban Mihályfi Márta interjújának részletét, s biztatok mindenkit, hogy készüljön a teljes kötet megjelenésére, tanulmányozására, októberre. Az interjú részlet szövegében mélyebb értelmű dolgról van szó, a példa történet a Memorandum az élethosszig tartó tanulásról című EU-s dokumentum megjelenítésének a sztorija (2000). Azóta, vagyis tizenhét éve a mai napig az egyetemi szakmai képzés egyik kötelező szakirodalmi a Memorandum, ami a közismertséget tekintve mindenkinek a könyökén jön már ki. Vizsgáztatási tapasztataim szerint, ha egy hallgató ezt a tételt húzza, szabályosan felmondja, miről szól, s milyen fontos elvárásai vannak a dokumentumnak. Belekérdezés alapján viszont kevesek azok, akik nem bénulnak le - ha kritikusan össze kell foglalniuk, vajon mi magyarok hol tartunk az EU-s ajánlás teljesítésében. Hát ez az! Magolás társadalom vagyunk. Megfelelés szerint vissza tudunk mondani mindent, de ha belekérdeznek, akkor válaszolni nem tudunk, mert azt nem tudjuk, hogy mit jelent a tananyag. Talán ez is egy a tényezők között, hogy az elmúlt évtizedekben a népfőiskolai innovációkra nem volt elég fogékony a magyar közművelődési intézményrendszer. Persze könnyű magyarázat az együttműködés képtelenségére, amely viszont sok más területen is összetett, életveszélyes lelki átok rajtunk a Kárpát-medencében.

Nyár végi lapszámunk másik példája a vidék és falufejlesztési projekt beszámoló dokumentuma a Budapest környéki Népfőiskolai Szövetségtől (BKNSZ). Emlékszem egy igen korai időpontban, 2000 körül alkalmunk volt részt venni Alden Biesen-ben (Belgium) egy európai partnerkapcsolati tanácskozáson. Az egyik program pontban egyszer csak javasolták, hogy mindenki írja fel, egy nagy papírlapra, mely területet tartja a legfontosabbnak, hogy partnert találjon. Mi öles betűkkel felírtuk: vidékfejlesztés, falufejlesztés. Vagy ötvenen voltunk, de arcul csapott bennünket, a téma senkit sem érdekelt. Ezek szerint ez akkor, már „lejárta lemez” volt a nemzetközi szakmai mezőben. Noha sok minden történt itthon is, de mi még 20 évvel később is mindig csak a feladat előtt állunk. Sok sikert a BKNSZ-nek és magunknak.

A múlt évi teljes munkaprogramunk középpontjában egy újabb innovatív európai kezdeményezés állt a Kiáltvány a 21. századi felnőttkori tanulásért c. dokumentum megismertetése, megvitatása, hazai vonatkozásainak megtárgyalása (2016-s lapszámunkban található a források). A Kiáltvány egyik tétele a jövő foglalkoztatási kihívásaival és a digitalizációval foglalkozott.

Emiatt is a digitális forradalom témának szenteljük e lapszám bő részét. Az egyetemi hallgatókkal is átvettük a Kiáltványt és a számítógép forradalommal összefüggésben több olyan dolgozat született, amelyekből hármát közlünk itt. Digitális felelősség címmel Kilar Tímea írását, Pálfi Nóra Az IKT szektor és a foglalkoztatás, valamint Dr. Véső Marianna Robotika és foglalkoztatás c. írását. A továbbiakban körképet adunk arról, hogy az információs és kommunikációs technológia szédületes fejlődése terén milyen alapvető kihívásokkal néz szembe a magyar társadalom. Több fogalom gyakori használata jelent meg, mint „4. ipari forradalom”, „robotika és digitalizáció”. A napi sajtó már sötét árnyakat is felrajzol az emberi munka drámai mértékű helyettesítésének a következményeiről, az újabb munkanélküliség réméről, a robotok megadóztatásának szükségességéről stb. Megnyugtató, hogy a vezető szakértelmiség és a megfelelő intézményrendszer egyes magyar kulcsszereplői (informatikai, műszaki-technológiai kutatás és felsőoktatás stb) már betagozódtak az európai, nemzetközi fejlesztési együttműködés rendszerébe. Sürgető lenne, hogy az élethosszig tartó tanulás, felnőttképzés, művelődés szakmai elitje is behatóan foglalkozzon a 4. ipari forradalom részleteibe menő képzési oktatási követelményeivel, tendenciáival. A mai oktatáspolitikában nem látni ilyen komoly gondolatmenetet. Különben 20 év múlva úgy leszünk, mint a Memorandum bemagolásával. Fel tudjuk mondani a jelszavakat, de közben, a valóságban végzetesen lemaradunk.

Sz. T. J.

A kultúra napszámosa

Interjú részletek Mihályfi Mártával, a Magyar Népfőiskolai Társaság főtítkárával készült beszélgetésből

Az interjú teljes terjedelemben az októberben megjelenő „Civil kurázi” című könyvben lesz olvasható.

Az interjút készítette Tibori Tímea

Tibori Tímea: ...a civil társadalom számára óriási nehézségeket jelentett az, hogy egy soha meg nem élt, teljességében meg nem élt demokráciát kellett volna most megtölteni mégiscsak új tartalommal. Közben elveszített a civil társadalom jelentős személyeket, akiknek azért volt gyakorlatuk és műveltségük ahhoz, hogy a civilségben is megjelenítsék a maguk nagyszerű emberségét, szakmaiságát, és itt maradt tulajdonképpen – és akkor térjünk vissza – a Népfőiskolai Társaság, a Szövetség komoly szellemi támogatók nélkül.

Mihályfi Márta: Azért ezt nem mondanám így. Nem azt cáfolom, hogy nem mentek el mellőlünk sokan, akikre építettünk, hiszen Ugrin József is meghalt, vagy Jakab Sándor, Újszászy Kálmán. Szép kort megérték mindnyájan, de az élet rendje szerint itt hagytak sajnós bennünket.

Számomra feldolgozhatatlan máig Benda Kálmán halála. Ő nagyon nagy veszteség volt, emberileg és szakmailag egyaránt.

De azért kinőtt és kifejlődött egy olyan csapat és társaság a szervezeten belül, akik ugyan nem helyettesítették a nagy öregeket, és a nagy szellemi vezetőket, de felnőttek a dolgokhoz. Megmaradt mellettünk hála Istennek nagyon sokáig Kovács Bálint bácsi, aki református lelkész volt, az egykori Református Népfőiskolák nagy-nagy öregje. Ő töltötte be éveken át Benda Kálmán után az elnöki pozíciót a Magyar Népfőiskolai Társaságnál.

Egészen más típusú ember volt, de nagyon-nagyon sok mindent kaptunk tőle is útmutatásként, hosszú éveken keresztül. Egy idő után Kovács Bálint bácsi azt mondta, hogy ő már nem vállalja az elnökséget, mert túl öreg hozzá, és akkor választották meg Sz. Tóth Jánost elnöknek.

Igenis, volt néhány ember, aki kinőtt ebből a kezdeményező, alapító és kitaró társaságból, és szellemi vezetője lett a népfőiskola-ügynek, így Szigeti Tóth János. Az, hogy a népfőiskolák Magyarországon újra működni kezdtek, az jelentős mértékben köszönhető Szigeti Tóth János személyének.

...

Volt egy nagyon szigorú ellenőrző bizottsági elnökünk, akinek minden évben le kellett bizonylatokkal igazolni azt, hogy mennyi volt az adott év külföldi útjainak becsült értéke és ebből a Magyar Népfőiskolai Társaságnak mennyit kellett fizetnie. A maximális kiadást általában a reptérre való kimenetel költsége jelentette számunkra, semmi más. Pénzügyi, szakmai jelentéseink, mindig nyilvánosak voltak, és magukért beszéltek. Változatlanul állítom ma már, hogy egy egészségtelen szakmai irigység és féltékenység

lengte körül ezt a munkát itthon. Mi mással lett volna magyarázható az, hogy a nemzetközi pozícióval járóan folyamatosan haza hozott híreket, információkat az emberek elengedték a fülük mellett és kényelmesen haladtak a maguk begyepesedett útján.

Talán nem minden tanulság nélküli egy eset, amit ma már esetleg mindenki „felfog” a szakmában.

Brüsszelben több éves előkészítő munka után megszületett a Memorandum az élethosszig tartó tanuláért. Ennek az előkészítésében az európai szövetség is jelentős szerepet játszott. A szervezet elnökeként Sz. Tóth János a hivatalossá vált dokumentumot „aznap” haza hozta, két nap alatt készen volt a fordítás, és a következő héten már a közgyűlésünkre megjelenő lapszámunk teljes terjedelmében lehozta a Memorandumot.

Szerettük volna mielőbb közkinccsé tenni úgy, hogy a tagszervezeteinkkel közösen meg is vitassuk, mit jelent a felnőttek élethosszig tartó tanulása, és milyen szerepe van ebben szakmailag az európai dokumentumnak, a memorandumnak. És itt kezdődik az emlékezetes eset, amit amíg élek, nem felejték el. Akkor még majdnem mindig meghívtunk a közgyűléseinkre úgymond politikai képviselőket (jó ideje nem tesszük ezt már), de leginkább azért a szaktárcáktól hívtunk minisztériumi munkatársakat. Így jött el hozzánk arra a közgyűlésre Benedek András államtitkár, és jó bürokratához méltóan pontosan arra az időpontra esett be, amikor az ő előadása volt, hogy utána majd azonnal elmenjen. Tudom, hogy már vártuk – berohant az ajtón, és mi a kezébe nyomtuk a regisztrációnál a közgyűlési csomagunkat. Egyenesen kiment az asztalhoz, és kinyitotta – mondhatnám udvariasan – az újságunkat, és teljesen elhűlt. Annyira elhűlt, hogy nem tudta, vagy akarta takargatni a megdöbbenését és elmondta a következőket: tegnap este jött meg Brüsszélből, ott kapta kézhez a memorandumot angolul. Hogy létezik, hogy mi meg már kiadtuk magyarul? És itt tartja a kezében. Akkor ő most miről beszéljen nekünk, mert arra készült, hogy bemutatja ezt a szakmai újdonságot, aminek komoly súlya van a felnőttképzés területén és meghatározó lesz évtizedekre.

...

Tibori Tímea: Arra gondoltam közben, hogy a régi Budai Vigadó a 70-es évektől kezdve, amikor Népművelési Intézet lett, majd különböző nevek alatt futó módszertani és szakmai központ volt, országos szempontból, mindig fontos változtatások bölcsője volt. Ott nőttek ki a nyitott ház programok, közösségfejlesztő programok, a szociográfiai tábork felélesztése, ami messze túlmutatott a téli és a nyári népművelési gyakorlatokon, sokkal fontosabb célokat tűzött ki magának, vagy onnan indultak el igazán olyan új

művelődési mozgalmak, amelyeket így, vagy úgy, de a művelődési otthon-hálózat elég rendszeresen átvett. És ugyan történtek ott is átalakítások, és összevonások, és ÁMK-sítások, és sok minden egyéb, de mégiscsak ennek a háznak, a Corvin térnek volt egy olyan szellemisége, amibe nagyon jól illett volna a Népfőiskolai Társaság. És amit elmeséltél, ezek a megtorpanások, meg az össze nem illesztések, a kooperáció hiánya, ezek mind azt mutatják, hogy számos nagyszerű lehetőség kínálkozott, ezek egyike se tudott hosszú távon eredményessé válni. A kicsinyesség, a szakmai hozzá nem értés, sok mindent mondhatunk most. Miben látod most annak az okát – a demokrácia hiányán túl, ami itt a főkérdés -, hogy ez az élni-hagyni attitűd nem működött? Hogy nem működhetett egészségesen egymás mellett, vagy időnként tényleg összefogásban egy közösségfejlesztés és a népfőiskola programja, vagy egyfajta mentális képesség-, készségfejlesztés és a népfőiskola családprogramja, mi lehet annak az oka, hogy volt a kezdeti lelkesedés, majd pedig szépen, az interferencia törvénye szerint, kisimultak a hullámok?

Mihályfi Márta: Nagy merészség lenne részemről, hogy én adjak erre magyarázatot. Amit én személyesen megéltem...

Tibori Tímea: Pedig ez a kérdésem lényege: 30 év óriási tapasztalatot jelent az életedben. De egyébként is megvolt a felkészültség, illetve együtt „nevelkedtél” a szó legjobb értelmében a programokkal, együtt épült ki benned az a hit, és erősödött meg, hogy ezt lehet csinálni, nem hogy kell, ezt lehet csinálni!

Mihályfi Márta: Talán inkább visszakérdeznék, vagy kérdéssel válaszolnék a kérdésedre. Azok az irányzatok, vagy mozgalmak, amikről beszéltél, vagy felhoztad őket, közösségfejlesztés, művelődési házi mozgalmak, stb., azok továbbléptek-e, vagy tágult-e a köre a tevékenységüknek, vagy megtorpanak és maradtak egy körön belül? Vagy mindig törekedtek arra, hogy valami aktuális hatalomhoz kötődjenek, pusztán azért, hogy tudjanak forrásokat előteremteni? Vagy keresik az emberek a programjaikat, vagy ők keresték a másokkal való együttműködést? Nyitottak voltak

a másokkal való együttműködésre? Vagy egyáltalán életben maradtak?

Én úgy gondolom, hogy az alap, ami mindennek a háttérben ott volt-van, az emberi kicsinyesség. Ha azt látja valaki a másikban, hogy ugyan hozzád fordult és följánlotta az együttműködését, és ennek ellenére nem adott és nem fogadott el semmit tőle, és aztán azt látják, hogy az a másik továbblépett és él tovább, teszi a dolgát megtorpanás nélkül. Hogy ez mit váltott ki az emberekből? – hát ezek merülnek fel bennem a kérdésed kapcsán. Mert egyébként ezt láttam. Ezt tapasztaltam, és változatlanul az a véleményem, hogy bezárkóztak egy körbe, a saját fontosságuk elsőbbségét véelve. No és persze attól is óvakodva, hogy ha a hatalomtól valamilyen forráshoz jutnak, azt nehogy meg kelljen osztani másokkal.

Miközben, hogyha átnézik a dokumentációnkat és a programjainknak a sorát – az előbb te is mondtad –, látod, hogy tudatosan építkeztünk. Bár többen megvádoltak bennünket, hogy „ti mindig belekaptok valamibe”. Mi nem kaptunk bele mindig valamibe, hanem mindig építkeztünk, és továbbléptünk, és nyitottuk szélesebbre a kaput, pontosan ahhoz igazodva, amiről az derült ki, hogy szükség van rá.

Kérdezem én, hogyan léptek tovább az általad említett szervezetek, mozgalmak?

Szerintem gondolkodjunk el ezen, ki-ki a maga szemszögéből ezekre a kérdésekre próbáljon meg választ adni. Én úgy vélem, hogy ezekre a kérdésekre, ha választ adunk, sok kritika lenne elmondható róluk. Biztos, hogy rólunk is, de azért a ránk legjellemzőbb az, hogy nem adjuk meg magunkat. Ma sem.

És nem mellékesen rólunk elmondható, hogy megmaradtunk!

Csak megismételni tudom, hogy ha nincs az a nagyon erős, megalapozott 10-15 éve az alapítás után a szervezetünknek, akkor valószínűleg könnyebb lett volna a jelenlegi politikának is, vagy bármelyik politikai hatalomnak is elbánnia velünk. Így ugyan gazdasági szempontból eszköztelenné tettek/tesznek bennünket vissza-visszatérően, de szakmailag és emberileg – szeretném itt és most is kijelenteni – továbbérettünk.

Nem tudom, hogy mit kellett volna még nekünk azért tennünk, hogy úgymond a rendszerváltozás után fölerősödött kulturális civil mozgalmak, vagy szervezetek egymásra találjanak és képesek legyenek együttműködni? Aktuális példának, beszédes mintának tudom felhozni a tanárok jelenlegi küszködését a közoktatási kérdésben, a hatalommal szemben. Úgy látom, hogy megindult sikeresen a belső bomlasztás, vagy felülről a bomlasztás, és az érintettek képtelenek összefogni. Én nem mondom azt, hogy a magyar ember ilyen, mert ilyet nem lehet, nem szabad mondani, mert a magyar ember egyébként nem ilyen, hanem ilyen borzasztó manipulatív a hatalom, és ilyen borzasztó manipulatív azok, akik hatalomra vágnak. Remélhetőleg nem túlzom el a mi szervezetünk szerepét, ha esetünkbe is úgy gondolom, hogy a hatalom mindig figyelt. Persze nem kísértek mindig figyelemmel bennünket, egy fenét! De mindig egy kicsit ott voltunk valahol a hatalom látószögében, és hogyha netán belendültünk, akkor a koppintás az mindig bekövetkezett. Képletesen szólva, mert mindnyájan tudjuk, hogy nagyon különböző módszerei vannak a hatalomnak ahhoz, hogy ellehetetlenítsenek szervezeteket és embereket. Ennyi. A mai napig nagyon sajnálom, hogy a művelődési házakkal való átgondolt és tudatos együttműködésből nem lett semmi. Esetleges és kiemelkedő egyedi, helyi együttműködések kialakultak, de nem váltak jellemzővé.

Vagy volt egy ugyancsak komoly elképzelésünk, tervünk – miután kivittünk sok polgármestert külföldi tanulmányútra –, mond-

juk úgy, hogy vettük magunknak a bátorságot és előterjesztettük az önkormányzatok és népfőiskolák egymásra utalt együttműködési elképzelését. Erről később még egy kis füzetet is kiadtunk – menyire fontos lenne a helyi együttműködés az emberi értékek megőrzése, fejlesztése, értékek építése szempontjából. Ez ne merüljön ki abban, ami mai nap is jellemző egyébként a művelődési házak tevékenységében a kistelepüléseken: a hetente egyszer – kétszer, vagy igen komoly időkorlátok között kinyitó művelődési házak tevékenységének éves viszonylatban az egyik legmeghatározóbb program – a közös disznóölés. Én nem becsülöm alá a disznóölést, semmit nem becsülök alá, ami összehozza az embereket és közösségekben végeznek valamit, de egy disznóöléstől nem művelődnek az emberek, nem lesznek felkészültek. Minden disznóölés azzal végződik, hogy jó sokan leisszák magukat, és elégedetten elalszanak. Miért jó ez egy helyi vezetésnek, mitől olyan jó ez a program? Az, hogy a legfelső vezetésnek ez a jó, azt értem – hiszen nincs szüksége a hatalomnak művelt emberekre, sőt kifejezetten fél a felkészült és művelt emberektől.

De hogy egy helyi vezetésnek nem nyílik ki a szeme és nem látja be, hogy művelt és felkészült emberek nélkül nincs helyi fejlődés, fejlődés és előrelépés, ez riasztó.

Az a szomorú, hogy a disznóölésekre sok esetben van finanszírozási keret, de arra, hogy a kistelepülésen élők között az általános iskolai végzettséget be nem fejezőknek mindenhol helyben tartsanak képzéseket, hogy normálisan tudjanak írni, olvasni, egy úrlapot kitölteni, hogy tudjanak egy életrajzot írni, hogy tudjanak egyáltalán egymás között összefüggően, kerek mondatokkal beszélni – arra nincs pénz.

Lassan másfél évtizede hangoztatjuk és bizonyítjuk a munkánkkal, hogy alapkompétencia képzésekkel kellene foglalkozni mindenhol, mert rászorul a felnőtt lakosság. Nincs másról szó, mint amiről az a bizonyos Memorandum beszél. A Memorandum közzétételekor még, mint fehér hollóra néztek ránk, mit akarunk mi? Mi az, hogy kompetencia? Már megint mit majmolnak ezek? Sosem felejttem el, beindultak az operatív programok Magyarországon is 2004-ben. Volt az úgynevezett HEFOP program, a meghirdetés első körében, ezen belül egy bizonyos projekt típusban összesen hét pályázó nyert, és a hétből kettő népfőiskola volt, ami szerintem egy nagyszerű arány országos szinten, és az egyik a Népfőiskolai Társaság volt. A másik pedig tagszervezetünk, a Bihari Szabadművelődési és Népfőiskolai Egyesület. A pályázati programban kifejezetten a felnőttkori kompetenciákkal foglalkoztunk. Fantasztikus eredménye volt a projektnek egyébként, és a szakmai ellenőr, aki járt ki hozzánk (akkor még szakmailag felügyelték a munkát, nemcsak a pénz felhasználását ellenőrizték – már amennyi a megnyert pénzből most a pályázónál maradt...). Negyedévente járt hozzánk a két éves projekt alatt, hogy hol tartunk, mit csinálunk. Neki kellett elmagyaráznom, hogy mi az a kompetencia, és mi az, hogy kompetencia-képzés, és miért ezt csináljuk. Ma meg már a vízcsapból is kompetencia jön, csak éppen kérdés, hogy mit csinálnak, és mit érnek el vele.

A korrektséget és a hozzánk való viszonyulást mi sem jellemzi jobban, mint hogy az általunk lefordított, közzétett memorandumot később még minisztériumi és egyéb szakmai, intézményi szinten is úgy használták fel, hogy azt nem voltak képesek feltüntetni az írásos anyagokban, hogy a fordítást készítette és közzétette az MNT – tisztelet a ritka kivételnek.

...

Készült Budapesten, 2016 decemberében

Társadalmi szerepvállalás erősítése a közösségek fejlesztésével

– EFOP projektünk bemutatása

Együttműködés, gondoskodás, sokszínűség, jókedv

Szakmai program

Probléma felvetése: 300 ezer ember életét könnyíti meg a falu- és tanyagondnokok munkája, figyelme, segítsége, olyan emberekét, akik számára kilátás sem volt addig a nagyobb településeken élők esélyeinek megközelítésére. Azonban hiányoznak a már nyugdíjassá vált falu-tanyagondnokok megyei kisközösségei, csoportjai és ezek hálózata.

Hiányzik a helyi társadalmi igényre alapozott, a társadalmi részvétel tanulásával foglalkozó önkéntes, önképző-tanulókörök gyakorlata a hazai felnőttképzés tárházából, kiveszett a közéleti szerepvállalásra összpontosító aktív, demokratikus állampolgári képzés.

Továbbá **leépült** az elmúlt egy évtizedben a vértessacsi Falugondnokok Háza, mint oktatási központ működése, szolgáltatásai.

A projekt céljai

- **Célunk 6 megyei/ regionális falugondnoki civil szervezet közösségi bázisának, humán erőforrásának megerősítése önkéntes programokkal. Ennek keretében:**
 - újraélesztjük a „szelíd vidék-falufejlesztés” közösségi-oktatási központját Vértessacsán.
 - az „Aktív állampolgár” témakörében a tanulóköri önképzést valósítunk meg.

„A” tevékenység csoport

1. Célcsoport toborzása, bevonása:

- A nyugdíjas ('mester') falugondnokok önkéntes csapata megalakulása megyénként, ez jelenthet több találkozót. Vértessacsi Falugondnokok Házában a legalább húsz, huszonöt éve „szolgálók”, nagy öregek és fiatalok találkozik. Bevonásuk a Vértessacsán, a Falugondnokok Házában tervezett Kemény Bertalan munkásságára épülő (interaktív) műhely, kiállítás létrehozásába.
- 'Kispad' beszélgetések, találkozók, tréningek az aktív állampolgársági értékválasztások alapján személyes kompetenciák fejlesztése a hátrányos helyzetű 14-35 éves fiatalokkal és 60 év feletti idősekkel (Életben maradás, szociális háló elkerülése, a közösség fennmaradása, jövője, az önfenntartó képesség, a kulturális tőke megerősítése).
- Tanulóköri módszertani képzés bemutatása a megyei falugondnoki egyesületek székhelyein

- Önképzés: 10 kistelepülésen a tanulókörök beindítása: Az önkéntes tanulást összefoglaló módszertani füzetünk népszerűsítése, sokszorosítása, és az aktív állampolgári képzési program tematikájának elkészítése, sokszorosítása. Az élet-hosszig tanulás és a tanulókörök önszervező és önminősítő kultúra átadó technikájával.

2. A projekt tevékenységet bemutató generációk közötti együttműködést, kapcsolattartást, Generációk Napja 10 helyszínen. Tartalom: *A falu megélhetése az ott élők szolidaritásától, problémamegoldó képességétől függ. Tudunk-e együtt gondolkodni és cselekedni? Gazdálkodás a földdel, a vizeinkkel, környezeti adottságainkkal; gazdálkodás épített környezetünkkel kinn a határban, a tanyákon, a zártkertekben, a falvakban, a portákon, a házban, az istállóban; gazdálkodás a múltunkkal, a jövőnkkel, a jelenünkkel, a szellemünkkel. Gazdálkodásunkban ismernünk kell a világ legújabb eredményeit, tudnunk kell választani, tudnunk kell önállóan adaptálni, tudnunk és mernünk kell továbblépni.* tanulmányutak – helyi modellprojektek meglátogatása 6 megyében egy-egy falugondnoki mikro busszal

3. Kapcsolattartás és adatszolgáltatás az EFOP-1.2.3-VEKOP/15 Komplex ifjúsági fejlesztések – új nemzedék újrátöltve kiemelt projekt kedvezményezett szervezettel (Új Nemzedék Központ Nonprofit Kft.).

4. Eszközbeszerzés az A tevékenységhez kapcsolódóan

„C” tevékenységcsoport

1. A falunak van jövője. Ez a jövő nem az ott élők nagy számától, hanem cselekvőképességétől függ. *Családi életre neveléssel kapcsolatban fiatalok csoportjainak létrehozása 10 kistelepülésen.*
2. Gondoskodásra szoruló, kontra-szelektálódott népesség, legyengült közösségek, megkopott identitás, külső társadalmi függőség, társadalmi kirekesztettség helyzetében szervezzük meg a *helyi hagyományok ápolását*, a nemzetiségek identitásának elmélyítését, összesen 10 rendezvény.
3. Szakmai fórumok, konferenciák és rendezvények szervezése a közéleti szerepvállalás és érdekképviselet elősegítése, a társadalmi felelősségvállalás és önkéntesség kultúrájának erősítése

és a fenntartható fejlődés tudatosítása érdekében, összesen 10 rendezvény. Példaadóként, kapcsolatépítőként sokat tehetünk önkéntesen közösségünkért. Meg kell szólítanunk egymást bizalommal.

4. Közösségi aktivitás erősítését célzó események, programok és rendezvények szervezése, illetve lebonyolítása, 10 rendezvény. Célja, hogy a helyiek felismerjék, hogy a fiatalokat be kell vonni a gazdálkodásba, a múlt hagyományaira építkezve meg kell tanítani őket a mezőgazdaság és a kertészkedés technikáira, a helyi gazdaság és közösség egymásra épülésére. A települési rendezvényeken az óvodások, iskolások és az idősek aktívan vesznek részt, amely hozzájárul a fiatalság bevonásához. Őszinte kommunikáció a fórumon, rendezvényeken, közös gondolkodás: É-MO Régióban, É-K MO régióban, Dél-Dunántúl MO Régióban, és Győr-Sopron-Moson valamint Vas megyében.

A projekt „A” és „C” tevékenységének összefoglalása:

A tervezett tevékenységekkel, az önkéntesekkel együttműködve hozzájárulunk az aprófalvas és tanyás térségek felértékelődéséhez, így az önellátás, tájgazdálkodás, környezetmegőrzés legfontosabb egységeivé válhatnak. Az ott élőknek is nagy erőfeszítéseket kell tenniük: a hagyomány és a haladás sajátos, helyi ötvözetének a helyi közösségek fennmaradási stratégiáinak kiérleléséhez.

Legalább 5000 kontaktus létesül.

A projekt céljai illeszkednek a Vidékfejlesztési Stratégiához, a közérdekű önkéntes tevékenységhez, a fenntartható fejlődés stratégiához, az Európa 2020 stratégiához.

A megvalósításba bevont partnerszervezetek

- Homokrézsi Tanyavilágért Egyesület (Ceglédbercel), meghívott Malya Carmen elnök malyacarmen@gmail.com

- Baranya Megyei Falugondnokok Egyesülete (Bogdása), meghívott Samu János elnök és munkatársa bmfalu@h-wnet.hu
- Falu-Tanyagondnokok Duna-Tisza-közi Egyesülete (Kecskemét), meghívott Csörsz Zelenák Katalin ügyvezető elnök és munkatársa mnefalu@t-online.hu
- Fáy Társaság (Budapest), meghívott Fáy Dániel daniel@fayart.hu
- Magyar Népfőiskolai Társaság (Budapest) Nagy Júlia alelnök bknsz@t-online.hu
- Aprófalvas Térségek Életének Minőségéért Alapítvány (Terény), meghívott Fáyiné Tornóczky Judit
- Falugondnokok Vas, Győr-Moson-Sopron Megyei Egyesülete (Körmend), meghívott Wagnerné Kozma Judit elnök vasifalu@gmail.com
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Tanya és Falugondnokok Egyesülete (Miskolc), meghívott Jaskó Péter és munkatársa bazfalu@chello.hu,
- Nógrád Megyei Falugondnokok Egyesülete, meghívott Szepes Péterné szepes.aranka51@gmail.com
- Sz-SZ-B Megyei Falugondnokok Egyesülete, meghívott Kékesi József szszbtanyagondnok@gmail.com; kekesi.jozsef70@freemail.hu
- **Falufejlesztési Társaság aktív tagjai, tagozatvezetők, Kemény Bertalan Díjbizottság tagjai a Falufejlesztési Társaság Google levelező csoportlista szerint.** Kükedi Zsolt segítségével, aki a lista adminisztrátora, kezelője zsolt.kukedi@gmail.com, https://docs.google.com/spreadsheets/d/1u6zA-1N3Tu_GuS3gMcWk-ltvkzyyGf_2bkeaBZhK23I/

Nagy Júlia

FFT népfőiskolai tagozat vezetője

EFOP -1.3.5-16-2016-00573

Együttműködés, gondoskodás, sokszínűség, jókedv

Tanulókori tematika a fenntartható vidékfejlesztésről, faluról, közösségről

Miért kell átállnunk a fenntartható fejlődésre?

A világ alapvető folyamatai ma fenntarthatatlanok (**DENNIS L. MEADOWS: A növekedés határai**). A jelenlegi helyzetben mindenki arra vágyik, hogy minden olcsó legyen és minél többet fogyaszthasson. A kiút egyrészt a jó minőségű, hozzáférhető információk biztosítása, a döntések átláthatóvá tétele lenne, de ezt pont azok akadályozzák, akiknek a hatalmunkban állna a változtatás. Az embereket még a bevált negatív prognózisok sem tántorítják el a rossz szokásaiktól. Változtatni kell a szokásainkon, le kell szokni a pazarlásról és a nem létező szükségletek kielégítésére épülő termelésről. Meadows szerint az emberiségre egyáltalán nem jellemző, hogy felkészül egy várható krízisre és időben elhárítja a veszélyt.

„Úgy tűnik, eljött az ideje annak, hogy újra megtanítsuk az embereket a helyben rendelkezésükre álló erőforrások természetének és nagyságának megismerésére s mindenekelőtt ismét tudatára ébresszük őket, hogy maguk is részei egyénileg és közösen ezeknek az erőforrásoknak. Ez, minden bizonnyal a számunkra eddig hivatkozási alapul szolgáló gazdasági modell mélyreható átalakítását, illetve a fizikai és emberi erőforrások eddigi felhasználási módjának megváltoztatását igényli. Ezen túlmenően ez megköveteli továbbá, hogy változás menjen végbe a gazdasági modellünk által társadalmainkban kialakított egyéni és kollektív gondolkodási módban is.

Főként azonban mindez azt feltételezi, hogy mindenütt, valamennyi térségünkben, beleértve az elmaradott területeket is, és elsősorban ott, meginduljon a férfiak és a nők széleskörű képzése annak érdekében, hogy erőforrásaikat másképpen értékeljék és az eddiginél jobban hasznosítsák.” Maurice, ALLEFRESDE

A tanulókori helyi fenntartható életmód programok célja az emberek összehozása és a közös cél megértetése, hogy az egymást ismerő, valódi közösségben élő csoportok helyi stratégiát és cselekvési tervet alakíthassanak ki az esetleges világméretű krízis túléléséhez...

Magyarország jelenlegi globális kiszolgáltatottsága miatt nemzetbiztonsági kérdéssé vált az egészséges helyi élelmiszertermelés és a megújuló helyi energiákra való átállás.

Az országot adottságai alkalmassá teszik arra, hogy élelmiszerben saját szükségletének több mint kétszeresét állítsa elő. Vízkészlete, termőföldje stratégiai érték.

E célok legfőképpen a helyi gazdaságon alapulhatnak, melyhez a települések és kistérségek egy saját fenntartható stratégia kidolgozása és megvalósítása útján juthatnak.

Javasolt tematika:

- Mit jelent a fenntartható életmód?** A fenntartható fejlődés a jövőért küzd. Az emberiség gondoljai az igények túlzott megnövekedéséből erednek, és ezeknek mérséklése lenne a fenntarthatóság fő feladata. Ma már szinte mindenki ismeri és elismeri, hogy a jelenlegi gazdasági és társadalmi szerkezetben az anyagi fogyasztás növelése nem fenntartható. A fenntarthatóság fő indikátora a környezet terhelése, az „ökológiai lábnyom”, nagysága. Aggasztó adat, hogy a jelenlegi „lábnyom” bolygónk másfélszeresét igényelné máris. Ökolábnyomunk csökkentésére öko-cimkés termékekkel, kék-technológiákkal törekszünk, termékeink gyártását életút-elemzés előzi meg. A Günter Pauli által leírt kék gazdaság modellje az ökoszisztémák működési modelljét alkalmazza (zárt anyag-ciklusokra törekszik).
- Az alternatív közigazdaság a jólét vagy jól-lét különbségét taglalja.** Egy „létrontási spirálban” vergődünk, mely abból áll össze, hogy az ember ma minél több pénzt akar. Ennek érdekében egyre többet dolgozik, de ahhoz, hogy az általa megtermelt javakból pénz legyen, valaki másnak egyre többet kell fogyasztania. Ennek finanszírozásához tőkére van szükség, aminek fedezetére hitel szolgál. A hitel kifizetéséhez viszont pénz kell, ennek előteremtéséhez egyre többet kell dolgozni, és így tovább. Ez a szemlélet vezetett a környezet degradációjának mai fokáig, amiről tovább kellene lépni. Az önzésből az együttműködésen át végül a globális felelősségvállalásig. A megoldást az úgynevezett rugalmas erő fejlesztése jelenti szemben a mostani, hatékonyság központú fejlődéssel. A rugalmas erő azt a képességet jelenti, amelynek segítségével egy rendszer valamilyen drasztikus behatást követően képes visszatérni

normális működési állapotába. Például Japán a hatékonyság jegyében szinte teljesen átállt néhány éve az azonnali gyártás rendszerére. A raktározási költségeken való spórolás érdekében a gyárak szinte teljes mértékben a megrendelések szerint, azonnal állították elő termékeiket. A fukusimai atomerőmű leállása után azonban a gyárak jelentős része sem tudott termelni, így szinte azonnal hiány lépett fel az országban számos termékből. Magyarországon is ennek a rugalmas erőnek a növelésére van szükség annak ellenére, hogy ez ellentmond a hatékonyság és az azonnali nyereség mai vezényszavainak.

3. **A víz élet.** A huszadik században a vízhasználat majdnem dupla akkora mértékben növekedett, mint a Föld lakossága. Az édesvíz mindössze 8%-át használjuk fel háztartási célra, 70%-a öntözésre, 22%-a pedig ipari célokra megy el. Ez azt jelenti, hogy egy tudatosabb vízgazdálkodás megvalósítására van szükség. A csapadék egy része a talaj átnedvesítését szolgálja, míg fele-kétharmada párolgás révén a Kis Vízkör újbóli csapadékképző hatását segíti elő. Ehhez azonban szükség van a természetes rendszerek vízmegtartó hatására (elsősorban a növényzetre, a

természetes medrek kanyargósságára valamint a természetes árterek befogadóképességére). Ami kiürül e rendszerből, az a Nagy Vízkörbe kerülve elfolyik a tengerekbe (azok párolgási felületét azonban nem növeli, ezért kikerül a szárazföldek körforgásban lévő vízkészletéből.) Vagyis az ember azzal, hogy várossá, úttá burkolja, vagy szántóvá, csupaszítja a tájat és „nagyvízi mederré” csonkolja a folyókat, hatást gyakorol a csapadékképződésre (és a hőszabályozó rendszerre).

4. **Anyaföldünk – földanyánk, Gaia.** A talajcsúcs problémája, hogy gyorsabban pusztul a termőtalaj, mint ahogyan megújul. Magyarországon naponta 130 hektár zöldterület vesz el - az Európában példának tekintett Németországban is 90 hektár naponta! Fontos talajaink termékenységének megőrzése, vegyszermentes javítása, ennek érdekében a környezet-megóvó mezőgazdálkodás, komposztálás, remediáció - a talaj szennyezettségének megszüntetése. A falvak a városok rekreációs és élelmiszerellátó partnerei: FALU-VÁROS ÚJSZÖVETSÉG.
5. **Mire jó, hogy nem vagyunk egyformák?** Aggasztó a biodiverzitás rohamos csökkenése. Az emberi beavatkozás követ-

keztében kb. óránként kihal egy faj, míg a természetes kihalás 1-5 faj lenne évente. Az élő rendszerek stabilitását a *biológiai sokféleség (biodiverzitás)* garantálja, léte a földi ökoszisztéma túlélésének záloga. Az is világossá vált, hogy a biológiai sokszínűség megőrzése nem egy költséges és nehezen kivitelezhető feladat, hanem egy bölcs és költséghatékony befektetés az egész emberiség számára. Ennek ellenére a legtöbb iparosodott állam vezetője folytatná a föld intenzív kizsákmányolását (a trópusi őserdők irtásával előállított bio-üzemanyag, túlhalászat, etc.). Mit tehetünk mi a *biológiai sokféleség* megőrzéséért? Természetvédelem a lakókörnyezetünkben, környezetmegővő mezőgazdálkodás. Ismerjük meg az agrodiverzitást, a tájfajták „használatát” megőrzését, hazai civil és állami génbankjainkat, a permakultúrát. (a természetben zajló természetes ökológiai folyamatok utánzása)

6. **Élelmiszerbiztonság a hétköznapokban.** Többen megkérdőjelezzik, hogy valóban ártalmatlanok-e azok az adalékanyagok, amiket élelmiszereinkkel együtt nap, mint nap elfogyasztunk. A boltok, áruházak polcain alig találunk olyan terméket, amiben

ne fordulna elő élelmiszeradalék. Néhány adalékanyag allergiás reakciót válthat ki, különösen a tartósítószer, a színyanyagok és az ízfokozók. Mik azok az E-számok? GMO növények és hatásaik az élővilágra. Az élelmiszer útja a szántóföldtől az asztalig. „Azzá leszel, amit eszel!” Legyünk tudatos vásárlók! „Lassú étel”-mozgalom.

7. **Mit kell tudni a környezetbarát alternatív energiákról?** Ennek ellenére, hogy a széndioxid kibocsátás okozta valamint az olajtartalékok kimerülése miatt kialakuló problémákra évtizedekkel ezelőtt is felhívták már a figyelmet, egyelőre nem történt drasztikus változás. A káros anyag kibocsátás folyamatosan nő, az olajtól való függőség megszüntetésére sincs megfelelően hatékony válasz. Jelen pillanatban mintegy 40-50 százalékkal több erőforrást használunk, mint amennyit reprodukálunk, ami olyan, mint folyamatosan hozzájárulni a bankban lekötött pénzhez, majd csodálkozni azon, hogy az nem kamatozik. Megoldás a föld-hő, a szél- és napenergia, valamint a biomassza hasznosítás.
8. **Öko-építészet, ami** nem csupán saját szükségleteire koncentrálna, hanem a következő generációk igényeit is szem előtt tartja, mint pl. a passzív-ház, a szalmabála-ház, a föld-házak stb. A passzív házak kiemelkedő hőszigetelésüknek köszönhetően nem igényelnek hagyományos fűtési rendszert. A kívánt hőmérséklet eléréséhez szükséges viszonylag alacsony hőmennyiséget főleg a napsugárzásból, illetve az épületben tartózkodó személyek és műszaki berendezések által kisugárzott hőből fedezik.
9. **Szervezzük meg magunk a jól-létünket!** „A krízis és az esetleges katasztrófák kivédésére fő cél az emberek összehozása a közös hely és közös munka által. Mert az egymást ismerő, valamelyest közösségben lévő csoportokra lesz a legnagyobb szükség...” (D.L. MEADOWS 2011.) A rendszerváltozást követő gazdasági változások szétzilálták a korábbi kis-közösségeket. Ma már a fejlett társadalmak működését és reprodukcióját veszélyezteti a fogyasztói társadalom elidegenítő, individualista életmódjának („singl” nők - kontra macho férfiak) majmolása. Fontos a korábbi önszerveződési tradíciók (*kalács körök*) feléledése és korunk próbálkozásainak („szívesség bankok”) megismerése és helyi kipróbálása. A világszerte egyre népszerűbb ún. „lassú mozgalom” célja egyáltalán nem a konzervativizmusról szól. Sokkal inkább a „Minőség vagy mennyiség?” kérdéséről, azaz a valós értékek megőrzéséről, melyeket mindig veszélyeztetett az esztelen pénzhasználat filozófiája. Többször bebizonyosodott már, hogy a minőség és a mennyiség örökös fordított arányban vannak egymással. Nem lehet az egyiket úgy növelni, hogy az ne menjen a másik rovására. Ez így van a gazdaságban és az élet minden területén is.

10. **Legyél aktív állampolgár!** Fejezzük be a magyarokra oly jellemző önsajnálatot, ehelyett inkább kísérjük figyelemmel az önkormányzataink munkáját és vegyünk részt a helyi közéletben. Gondolkodjunk el azon, hogy mi mivel jobbíthatnánk a lakókörnyezetünket, lakóközösségünk életét!? A demokratikus kommunikáció elterjedése lassan halad a volt szocialista országokban. Ismerkedjünk meg pl. azzal, hogy mi is az az *állampolgári tanács*?

A fenti témák áttekintő jellegű lakossági ismertetésével és megbeszélésével, a helyi szakértők bevonásával elkezdődhet az alapvető szükségletekben *önellátó* települési-kistérségi stratégia **közösen történő** kialakítása.

Összeállította: Balogh Judit Anikó környezetvédő szakértő / BKNSZ

Budapest, 2017.

EFOP -1.3.5-16-2016-00573

Együttműködés, gondoskodás, sokszínűség, jókedv

A tanulókörök módszerének bemutatása

Carina Kindström
Studieförbundet

Vuxenskolan P.O. Box 1109, SE-111 81 Stockholm, Svédország nyomán

További információforrásként használhatók Henry Blids „Népi önképzés – tanulókörök” (Education by the people – study circles, ISBN 91 799 040 4) című könyvei, melyeket a Svéd Munkásképzési Egyesület (ABF, Arbetarnas Bildningsförbund) adott ki 1990-ben, valamint a „Tanulj és légy tevékeny a tanulókörökkel!” (Learn and act with study circles, ISBN 1-631-0377-X) amit 2000-ben a BOD International AB adott ki.

Fordította: Bozsó Péter

Külföldi bemutatásuk során gyakran lelkesedéssel és kíváncsisággal fogadják a svéd nem hivatalos felnőttképzést a „folkbildning”-et és a tanulókörök módszerét. E módszert mi Svédországban számos és különféle civil szervezetben alkalmaztuk már több mint 150 éve. Még mindig ez az egyik legfontosabb demokratikus intézményünk.

E füzetben megpróbáltuk egyszerű módon elmagyarázni a tanulókörök módszerét, néhány gyakorlati és alkalmazható példán is bemutatva a tanulókörök munkájának mikéntjét.

Reméljük, hogy e füzet olvasói meglátják a lehetőséget a tanulókörök módszerében, legalább annyira, hogy azt saját szervezetük keretei közt ki is próbálják.

A tanulás alapjában véve aktív folyamat, amit csak javít ha olyan tanulási folyamatot alkalmazunk, amelyben a közös erőfeszítés a tanulási helyzetbe belépők egyéni erőforrásainak egyesítésére irányul. Ezért a tanulókörök számára teljesen természetes, hogy a tanulást a tagok közös probléma megoldási képességének fejlesztésére alapozzák.

A tanulókörök módszere

A tanulókör célja

A tanulókör:

- Szabad és önkéntes tanulás az emberiség, a társadalom, a munka világa, a természet és a kultúra adottságainak és lehetőségeinek terén – szűkebb környezetünkben.

- Megmutatja a valamit közösen alkotás erejét, hatalmát és örömét.
- Másokkal együttműködve képessé tesz új ismeretek befogadására és az adott körülmények alapos megvizsgálására, hogy a résztvevők saját társadalmat építhessenek.

A döntő tényezők

- A résztvevők tapasztalata és szakismerete
- A tanulási terv vagy speciálisan elkészített tananyag
- Széles ismeretekkel rendelkező képzett vezető, aki főleg a tanulókör működéséért felelős.

Alapelvek

- Egyenlőség és demokrácia
- Tapasztalat és együttműködés
- A tanulókör szabadsága és joga céljainak meghatározásához
- Folytonosság, tervezés és aktív részvétel
- Tananyag
- Változás és cselekvés

A csoport összetétele

- 7-12 résztvevő
- de legalább 5 fő
- közös értékekkel, de eltérő tapasztalatokkal rendelkező résztvevők
- férfiak és nők vegyesen
- vonjunk be fiatalokat is

A tanulókör

Tanulókör szervezése

- tanulásszervező
- a tanulókör módszerének bemutatása
- finanszírozás

A tanulókör vezetője

Általános vezetői képességek

A vezetés három pilléren nyugszik:

- képesség a cél kijelölésére

- képesség másokat képessé tenni a cél eléréséhez
- a feladatok másokkal közös megszervezése

Ezt a tanulókör vezetője a következőkkel éri el:

- a résztvevők saját fejlődését állítja középpontba
- a résztvevők közötti párbeszéd kialakulását hangsúlyozza
- fejleszti a csoportszellemet
- erősíti a résztvevők önbizalmát
- a tudásszerzést gyakorlatiasan közelíti meg
- világosan bemutatja a választási lehetőségeket
- bátorítja a tagok együttműködését

A tanulókör vezetőjének kiválasztása

Kiválaszthatják a résztvevők, a tanulászervező vagy a befogadó szervezet

- közismerten megbízhatónak és őszintének kell lennie
- figyelmes hallgató kell legyen
- széles ismeretekkel és képességgel kell bírjon a tanulókörök mód-szerében

A résztvevők

- felelősek hozzájárulásukért és az aktív munkáért a csoportban
- segítik egymást és együttműködnek
- osztoznak a tanulás eredményességéért viselt felelősségben

A tanulás tervezése

- a találkozót meg kell tervezni és megegyezésre kell jutni a tanulás céljairól
- a tervet munkalépésekre kell bontani
- egyezségekre kell jutnunk a tanulókör tagjainak munkájáról és eredményeik megosztásáról
- meg kell találni és be kell szerezni az információ és egyéb forrásokat
- a helyszín a résztvevőkhöz a lehető legközelebb kell legyen
- el kell dönteni, hogy mikor és milyen gyakran találkozunk
- meg kell határozni, hogy ki és miért felelős
- szükségünk van-e külső segítőre?
- ellenőrzőpontok – értékelés

Tananyag

Tanácsok tananyagíráshoz:

- világosan fogalmazzunk és igazítsuk a speciális célcsoporthoz a tananyagot
- adjunk általános információt a tartalomról az anyag elején
- igyekezzünk elkülöníteni az alaptananyag ismereteit az ajánlott magyarázó/kiegészítő ismeretektől
- ajánljunk megbeszélendő kérdéseket
- bátorítsuk a véleménynyilvánítást a tanulókörben

Saját készítésű tananyag

- gyűjtsük össze a különböző anyagokat
- rendezzük őket, úgy hogy az anyagok végül a tervezett találkozók szerint kerüljön bontásra
- készítsünk kérdéseket az anyag minden szakasza után

Ellenőrzőpontok és értékelés

Az értékelés legyen állandó folyamat!

- Tanulási terve szerint működik-e a tanulókör?
- A kitűzött célt követi-e még?
Ha e két kérdés közül az egyikre is tagadó a válasz, akkor a körnek meg kell próbálnia rájönnie arra, hogy mi siklott ki.
- Megváltoztathatók-e az adott körülmények?
- Szükséges-e a tanulási terv megváltoztatása?
- Túl derülátók vagy túl borúlátók voltunk-e?

Ahelyett, hogy kérdőívet használnánk a haladás „mérésére”, egyszerűen csak kérdezzünk:

- Mennyire voltunk sikeresek?
- Hol ütköztünk akadályba?
- Mi lehetett ezek oka?
- Mi lehet tapasztalatainkból értékes más tanulókörök számára?

Studieforbundet Vuxenskolan <http://www.sv.se/>

Budapest-környéki Népfőiskolai Szövetség www.bknsz.hu
Falufejlesztési Társaság www.falufejlesztesitarsasag.hu

Digitális felelősség

Bevezetés

Az információ a tudás alapú társadalom alfája és omegája, hiszen a tudás információk halmaza. Az információ, tudás összefügg a felelősség fogalmával is. A megszerzett tudás birtokában felelősségteljesebb viselkedés várható el az egyénektől, társadalomtól is. Életünk során számos esetben szükséges vállalni a felelősséget a virtuális térben a kapcsolattartás, banki ügyintézés, de akár külföldi szállás foglalás esetében is.

„Az információs társadalom olyan társadalom, melynek tagjai képesek arra, hogy az információforrásokat értékeljék, és ebből következően meg is kérdőjelezzék minden egyes információforrást. (Catts, Lau, UNESCO, 2008) Az információs műveltség az információs társadalom alapja, kételkedni, gondolkodni az információ felett a demokrácia egyik alapfeltétele.

Összefoglalva a meghatározást: az információs műveltség tudásunknak az a része, amelynek segítségével eligazodunk az élet minden területéhez kapcsolódó információk közt, felismerjük, felmérjük, mikor és milyen információra van szükségünk, feldolgozzuk, és etikusan tovább adjuk. „Az internet szinte teljesen feloldja az információ terjedése elé állított idő- és térbeli kockázatot. Az új infokommunikációs technológia fizikai szerveződésében súlyos veszélyek forrása, hiszen minden elemében emberi mű, amely leltébb sérülékeny, érzékeny és sebezhető.” (Csepeli, 2010:31) A fenti két megfogalmazás kapcsán a felelősségünk elsősorban az információ megszerzésének tekintetében merül fel. A 21. század mediatisált világában az információ nagy részét az egyének magas száma az internetről szerzi.

Az internet azonban sem információszerzés, sem biztonság szempontjából nem minden esetben megbízható közeg. Számos veszélyt rejt a zaklatástól a módosított tartalmakon, a banki rendszerek feltörésén át a zsarolásig, pszichológia veszélyekig. „Az internet veszélyei ellen való védekezés közfeladat. Szét kell szaggatni a tudatlanság fátylát, amely még azok látását is elhomályosítja, akik benne élnek az információs társadalomban.” (Csepeli, 2010:41)

Az ártó szándékkal belépő bűnözők a virtuális térben is nagy károkat tudnak okozni. Az identitáslopásra, törlésre, hamisításra, változtatásra nem vagyunk kellőképpen felkészülve. Veszélyben vannak az adattovábbító hálózatok, amelyek bármikor megsemmisülhetnek a dominóeffektus révén, hiszen ezen hálózatok egymásra épülnek. Az adatok és a hálózatok az informatikai bűnözés melegágya. Gondoljunk csak a bankkártyákkal való visszaélésre, információlopásra, banki rendszerek lemásolására, feltörésére. A probléma azonban ott kezdődik, hogy a web 2.0 által teremtett kommunikációs lehetőségek terébe betóduló tömegekre nem a megfontoltság, tudatosság jellemző. (Csepeli, 2010:25-42)

Veszély jelent továbbá az internet világában az identitás változathatósága. Csepeli az internetet Gulácsy Lajos Nakonxipánjához hasonlítja, amelynek lakói nem tudnak és nem akarnak visszamenni a való életbe. A virtuális térben felszabadult és kiszabadult én egyre inkább kiszorul a társas világból. Csepeli úgy véli, hogy

közpolitika feladat a képzés és a tájékoztatás, szabályozás kidolgozása az elérhető tartalmakra és szolgáltatásokra vonatkozóan. A szabályozás azért is kap kiemelt szerepet, mert a személyes adatok védelmét, a legmagasabb szintű jogforrásunk, az Alkotmány is rögzíti. Fontos felhívni a figyelmet a felelősségre ezen a területen is, mivel itt nincsen az egyén számára mérlegelési lehetőség, az internet az örök nyilvánosság közege, bekerült adatainkat egy-egy forrásból törölhetjük vagy töröltethetjük, másutt azonban megmaradnak, és csak remélhetjük, hogy azokkal senki nem fog visszaélni. (Csepeli, 2010:25-42)

Azért tartottam fontosnak az internet által elének állított veszélyekre kitérni, mert azt gondolom ezen tények tükrében a digitális felelősség még hangsúlyosabb szerepet kap.

Felelősség-digitális felelősség

A digitális világ olyan környezet, amelyben felértékelődik az autonóm, szabad, saját érdekeit megfogalmazni képes, aktív, tudatos, felelős egyén. „A digitális állampolgársággal foglalkozó modellek között a Ribble (2011) által kidolgozott, kilenc részterületre osztott digitális állampolgárság kompetenciarendszerén belül, a digitális felelősség és kötelezettség témakörének nevelési céljai értelmében elengedhetetlen a technológia nemcsak az egyén, hanem a közösség számára is hasznos alkalmazásának ismerete; mások online támogatása és segítése; valamint az online viselkedésszabályok és szokások ismerete, betartása és a nem etikus tartalmak, viselkedés jelentése.” (Ollé et al, 2013:21-23)

„Az Eurostat által alkalmazott módszertan szerint a 16-74 év közötti korosztály több mint kétharmada (70%) tekinthető rendszeres (hetente legalább egyszeri) internet-használónak az Európai Unióban. A magyar adatok nem mutatnak szignifikáns eltérést, ahogy az uniós terminológiában gyakori (mindennap, vagy majdnem mindennap) internet-használónak tekintettek aránya is nagyjából megegyezik (az uniós átlag 59%, a magyar 58% volt 2012-ben).” (Nemzeti Infokommunikációs stratégia 2014-2020) A társadalom 58%-a kellene, hogy digitális kompetenciákkal rendelkezzen, s mindehhez digitális felelősséget vállaljon. Ezzel ellentétben „Magyarország jó helyzetben van a digitális infrastruktúra vonatkozásában, de komoly a lemaradása a digitális írástudatlanság terén. 3,5 millió ember még nem részese a digitálisforradalomnak, nem rendelkezik versenyképes tudással, ezáltal nem élvezzi ennek a tudásnak az előnyeit.” (Nemzeti Infokommunikációs stratégia 2014-2020). A tudás felértékelődik a virtuális világban, sőt a felelősség is megnő, mivel az általunk oly kedvelt online térben az online viselkedéskultúra, szabályok betartása elengedhetetlen.

A felelősség jogi értelmezésére ezen dolgozat keretében nem térek ki. Úgy gondolom azonban neveléstudományi megközelítésből a korszerű tanulási környezetben használt infokommunikációs eszközök miatt a tanárok felelőssége is megnő.

A digitális kompetencia, mint kulcskompetencia jelenik meg a Nemzeti Alaptantervben. „A digitális kompetencia felöleli az információs társadalom technológiáinak (információs és kommunikációs technológia, a továbbiakban IKT) és a technológiák által hozzáférhetővé tett, közvetített tartalmak magabiztos, kritikus és etikus használatát a társas kapcsolatok, a munka, a kommunikáció és a szabadidő terén. Ez a következő készségeken, tevékenységeken alapul: az információ felismerése (azonosítása), visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítás, bemutatása és cseréje; digitális tartalomalkotás és -megosztás, továbbá kommunikációs együttműködés az interneten keresztül.” (NAT, Magyar Közlöny, 2012:10654) A digitális felelősségre a meghatározás közvetlenül nem tér ki, és a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium által ajánlott IKT 0-1 kompetencia lista, alapszintű digitális kompetencia fejlesztéséhez készült dokumentuma sem tér ki a digitális felelősség fogalmára.

A digitális felelősség meghatározását Ollé publikálta. A szakember az alábbiak szerint határozza meg a kifejezést tanulók esetében: „A tanuló, mint digitális állampolgár – a digitális állampolgárság 2013-as modellje szerint– „a közösség számára értékes, egyénileg is eredményes, illetve felelősségteljes és produktív tevékenységet folytató” tanuló (Ollé 2011: 14).

A felelősség, a digitális felelősség fontosságát az oktatásban, az alábbi tények is alátámasztják. „Az új tanulási paradigma az ezredfordulót követő időszakban az ember-gép interaktivitásra épül, ami a tanulási forma differenciaspecifikumának is tekinthető. Lényeges az a felismerés, hogy az ember-gép-ember kommunikáció által is létrejöhét a társas tanulás. Jelenünkben a mindig és mindenütt jelenlévő IKT-eszközök (különösen a mobil széles sávú kommunikációs eszközök) a tér-idő „kezelésének” új lehetőségét teremtik meg, ami jelentős tanulási potenciák jele.” (Benedek, 2013)

Az ITK eszközök által az internetes kommunikáció fontos szerepet játszik a fiatalok körében, értékeik, egyéniségük kialakításában. A gyermek, számítógép használatának felelőssége elsősorban a szülőt terheli. A kisgyermekkorban elsajátított digitális felelősség a felnőtt társadalomban megtérül. Azonban a szülő felelőssége is véges, amely megállapítás alátámasztására álljon itt egy idézet a Nemzeti Adatvédelmi és Információs szabadság Hatóság közleményéből. „Végül komolyan felvetődhet a felelősség kérdése is, például a gyermek által okozott kár megtérítése során. A német Szövetségi Legfelsőbb Bíróság 2012. novemberi döntése értelmében például a szülő nem felelős a 13 éves gyermek illegális letöltéseiért (és az interneten elkövetett egyéb jogsértésért), amennyiben korábban kielégítő módon felvilágosította a gyermeket az internethasználat szabályairól és az alapvető tudnivalókról.” A kritikus gondolkodásra, adatvédelmi beállítások fontosságára, a személyes adatok védelmére talán megtaníthatók a gyermekek, jó példamutató és az információs technikákkal való lépés tartás hatékony eszköz lehet a szülők számára a felelősségvállalás területén.

A szülők általi felelősséget azért is fontos hangsúlyozni, mert az oktatás felelősségi körében kérdésessé válik a felelősség, hiszen tudjuk, hogy a tanulók nagy része képtelen megtanulni valóban írni, olvasni ezáltal nem várhatjuk el, hogy ezen analfabéták felelősséget tudjanak vállalni az internet felelős használatáért. Hogyan vállal felelősséget az a tanuló, aki nem tud írni, olvasni?

Ollé János mondja azt, hogy az internet hátránya és kockázata, hogy nyilvános tevékenység, „bárki” hozzáfér, megnézheti, szerkesztheti, megoszthatja a megjelenített tartalmakat. Nem egy zárt, ellenőrizhető környezetben folyik a kommunikáció. Nem le-

het tudni és felmérni, hogy a tartalom, amit megosztunk hová jut, meddig tart a jogosultságunk. „A profilokból összegyűjtött adatok sorsára az adatalanyok már nincs további rálátása, az információ önálló életet kezd élni. Ha ehhez hozzáadjuk, hogy a különböző közösségi oldalak adattartalma is könnyen összekapcsolható, könnyen érthetővé válik milyen mértékű potenciális veszélyeket (leendő munkáltató általi ellenőrzés, zsarolás stb.) rejtjenek magukban a közösségi oldalak biztonsági beállítások nélküli állapotukban.” (Sziklay, 2013:48)

Ismét Ollé idézve az internet kapcsán nem működik a kollektív tapasztalati tudás, nincsen velünk született tudás, amely meg tud védeni bennünket, szinte nem is tudjuk mire kell figyelni, milyen szabályokat kell betartani. A fejlődés pedig töretlen, újabb és újabb egyszerű eszközöket varázsolnak okossá és kapcsolnak az internetre. Az okos eszközöket a jövőben az állandó internetes kapcsolat mellett már rengeteg olyan szenzorral szerelik fel, amellyel az eszköz környezetét is megfigyelheti (pl.: gyorsulásmérő, kamera arcfelismeréssel, mélységmérő, lézeres letapogató, gps szenzor, zajszint mérő és elemző).” (Sziklay, 2013: 43) A személyes adatok védelmére egyre nagyobb hangsúlyt kell fektetni, a felelősségvállalás is egyre jelentősebbé kell, hogy váljon. Az az információ, amely egyszer kikerül azt már nem tudjuk a kezünkben tartani. Egy dolgot biztosan tudhatunk, állítja Ollé, mégpedig, hogy az interneten semmit sem lehet visszavonni, a szabad globális környezetben nagy a felelősségünk. A téma szakértője azonban azt gondolja, hogy az óriási szabadsághoz nem társul a felelősség, nincsen veszélyérzetünk. Ollé gondolatmenetéhez visszatérve a digitális felelősség kiterjed az eszközhasználatra, a digitalizáló eszközökre is. Az oktatásban is egyre több eszközt, online felületet használnak a tanárok, diákok. „Az IKT használata kritikus és megfontolt attitűdökkel igényel az elérhető információ és az interaktív média felelősségteljes alkalmazása érdekében. A digitális kompetencia fejlődését segítheti továbbá az aktív részvétel a kulturális, társadalmi és/vagy szakmai célokat szolgáló közösségekben és hálózatokban.” (Farkas Bertalan Péter, 2012)

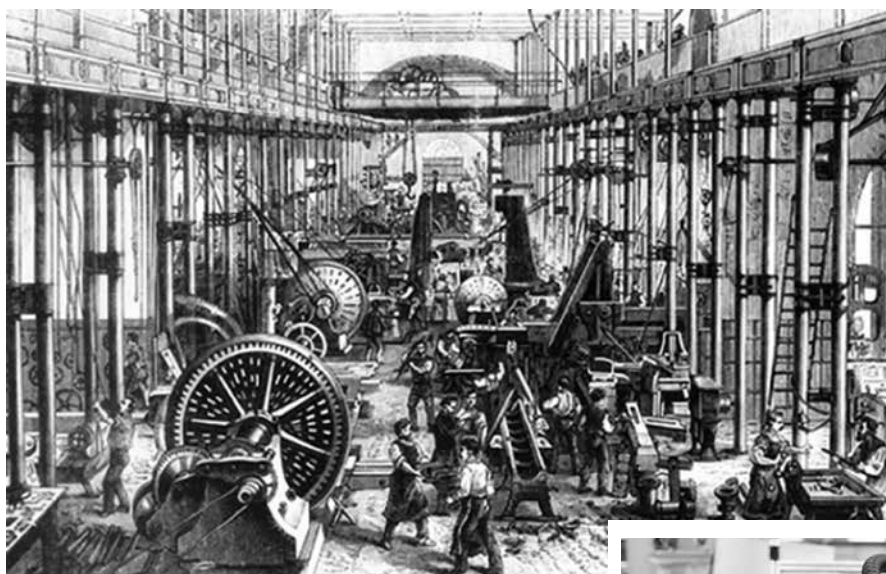
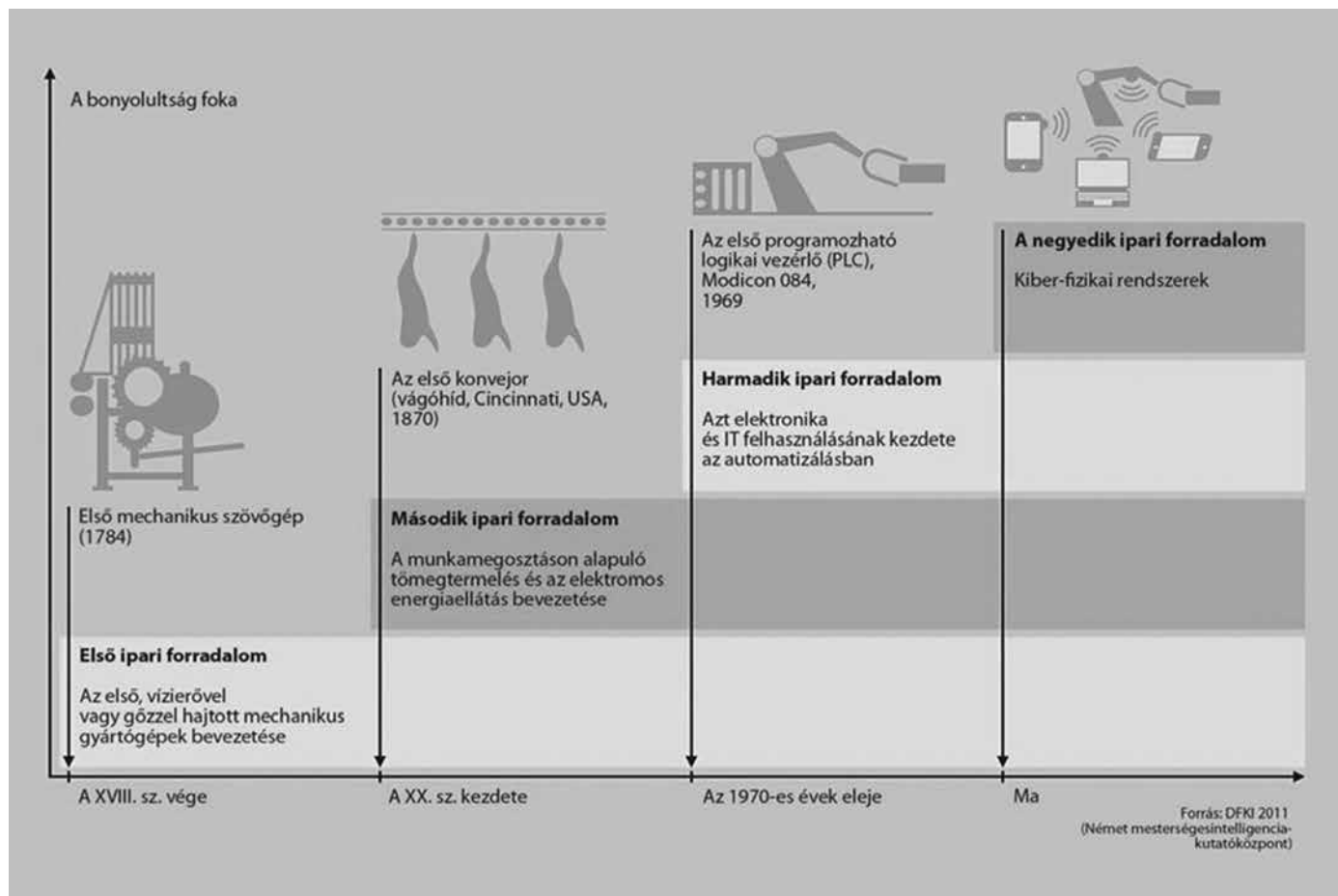
Folytatva a sort a digitális felelősség területén, meg kell említeni a szabálykövetés, megelőzés és jelzés fogalmát. Az internet szabad világában jelezni tudjuk a destruktív tevékenységet, jelenteni a jogsértő tartalmakat, zaklatást, képeink jogtalan felhasználását. Azonban nem minden esetben hagyatkozhatunk a jogra, s ennek oka, mint ahogyan fentebb említésre került, nem tudjuk a tartalom kihez jutott már el.

A cikk terjedelmére való tekintettel számos, a digitális állampolgárság, digitális felelősséghez kapcsolódó fogalom nem került említésre. Ezekből a teljesség igény nélkül álljon itt néhány: elérhetőség, hozzáférhetőség, kiszolgáltatottság, cyberbulling, identitáslopás, felületes gondolkodás, eseményekből való kiragadott részletek, digitális plagizálás, szerzői jogok, digitális etikett - a sor szinte a végtelenségig folytatható lenne.

Felelősség egyéni szintjét követően szülők, nevelők mellett a felvilágosítás felelőssége kiterjed az IT szektorra, internetszolgáltatókra, fogyasztóvédelemre, mobilhálózatot üzemeltetőkre, kormányzatokra, országgyűlésre és a médiára is.

A digitális világban is önmaga marad az ember, nem fog más-képp viselkedni, nem tart mást értéknek, mint a valós világban.

A digitális felelősség a tudás felelősségére vezethető vissza.

Foglalkoztatási helyzetkép - IKT szektor

Foglalkoztatás és digitalizáció

Napjainkban egyre gyakrabban hallunk vészjósló adatokat a munkanélküliség mellett megjelenő szakképzett munkaerőhiányról, amely már nemzetközi viszonylatban elterjedt jelenség. A foglalkoztatási mutatókat áttekintve láthatjuk, hogy az informatika szakterületen erőteljes hiányosságok mutatkoznak, amelyek a gazdasági mutatókra is negatív hatást gyakorolhatnak, ezért jelen írásban ezt, a foglalkoztatás területén markánsan megjelenő szakterületet tekintem át. Napjainkban az IKT terület olyan erősen meghatározó piaccgazdasági szempontból is, hogy a területen mutatkozó humán erőforrás hiány, az esetlegesen kieső termeléssel és innovációval együttesen veszélyes hatással lehet hazánk versenyképességére is. Kormányzati szempontból szintén prioritást élvez az IKT szektor fejlesztése. Jelenleg Magyarország GDP-jének mintegy 12%-a származik az infokommunikációs és az IT ipar termeléséből, továbbá az OECD országai közül kimagaslóan magas a szektorban foglalkoztatottak száma. A szakterület hazánkban, a humán erőforrás-fejlesztésével a gazdaság egyik kitörési pontjává válhat.¹

A gazdasági szempontból is igen nagy jelentőségű informatikai szektorban – a szektor hazánkban a nemzetgazdasági foglalkoztatás 4,1%-át, a versenyszféra 6,2%-át adja - azonban a nemzetközi elemzések is súlyos munkaerőhiányt prognosztizálnak. A hazai informatikai munkaerőpiacon jelenleg 22 000 új állás tölthető be. Ez a bővülés a közvetett multiplikátor-hatásokkal összesen 72 000 embernek adhat munkát a nemzetgazdaságban. (BellResearch, 2015)

Alapvetően több szempontból is aggályos az informatika szakterület munkaerőjében mutatkozó hiányosságunk: fejlett társadalmunkban, az IKT eszközök használatával rohamos fejlődés figyelhető meg, melyek fejlesztése egyelőre biztosított, viszont a felhasználók körében is szükséges a felzárkózás. Nem minden digitális tudással rendelkező emberből lesz programozó, illetve nem is kell, hogy az legyen. „A teljes IKT iparnak elemi érdeke, hogy eszközeiket minél jobban értsék a felhasználók. Egyre nagyobb a szakadék a programok előállítói és felhasználói között.” (Devenkár, 2015: oldalszám nélkül-digitális forrás) Különösen fontos azonban megjegyeznünk, hogy a rohamosan fejlődő technológia megteremt olyan eszközöket, melyekkel sok kétkézi munkás válhat pótolhatóvá, az emberi elmét, az abban rejlő innovációt és fejlesztéseket azonban nem lehet teljes egészében pótolni. Korábban is számos gyártósor bevezetésével kerültek utcára munkások, akiket pontosabb és gyorsabb gépek munkájával helyettesítettek. A gépek tudnak összeszerelni, faragni, beléptető rendszerekkel helyettesíthetik a jegyszedőket és az önjáró autók fejlesztésével egy idő után sofőrökre sem lesz szükség, a programozóink azonban nem pótolhatók teljes egészben. Az informatikai üzletág fejlődése szempontjából a humán erőforrás minősége és mennyisége meghatározó jelentőséggel bír.

Valamennyi EU-s tagország munkaerő-piaci helyzetének vizsgálata során egy-egy helyi adottság, a nemzeti értékrendek,

gazdaságpolitikai irányelvek alapján eltérő válaszokat adnak. Hazánk meghatározó irányelvei, illetve bürokratikus sajátosságai mellett nem mehetünk el szó nélkül. Tartózkodnunk kell attól, hogy általánosítsuk a piaci szektor és az állami szféra közötti különbséget, de az oktatás és a munkaerő-piac kapcsolatának jelentősége szempontjából nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy a képzések túlnyomó többsége állami szerepvállalással valósul meg, míg a munkáltatók jellemzően a piaci szektorban foglalkoztatják az informatikusokat. Nem tudjuk elégszer hangsúlyozni a munkáltatói oldalon mutatkozó elvárások és elégedettség közötti reláció optimalizálásának jelentőségét, melynek alapvető feltétele az oktatás és a munkaerőpiac kapcsolatának erősítése. A törekvések támogatása során nem szabad figyelmen kívül hagynunk azt a tényt, hogy a két szektor merőben eltérő elvekkel, működési mechanizmussal bír.

Magyarországon 2014 decemberében jelent meg a 2014-2020 közötti időszakra vonatkozó Nemzeti Infokommunikációs Stratégia. A stratégia megalkotásának elsődleges célja, hogy átfogó képet adjon a magyar információs társadalom és IKT piac jelenlegi helyzetéről, továbbá megfogalmazza a kívánatos célállapotot, melyet összehangol a 2014-20-as uniós tervezési ciklus egyes intézkedéseivel. A stratégiai az alábbi négy pillérré épül:

- Digitális infrastruktúra
- Digitális kompetenciák
- Digitális gazdaság
- Digitális állam

Az egyes pillérekhez kapcsolódó különböző intézkedések közvetett, vagy közvetlen formában gyakorolnak hatást az IKT szektorban jelentkező munkaerőhiányra. Az intézkedések között megjelenik az általános IKT kompetenciák fejlesztése, amely bár nem az informatikus szakemberállomány elsődleges képzését biztosítja, de a munkaerő-piaci felzárkózást, illetve támogató tevékenységet elősegíti, illetve bekapcsolódik a digitális gazdaságba. Ugyanilyen terület például az infrastruktúra fejlesztése, szélessávú internet hozzáférés biztosítása is. További lényeges eleme a stratégiának a K+F+I tevékenységek támogatása a kutatásfejlesztési beruházásokon túl a már meglévő kutatóintézetek bekapcsolódásával. Fontosnak tartom azonban megjegyezni, hogy (Szabó, 2011) szerint a tehetségek felgyorsítják a technológiai fejlődést, az új technológiák növelik a tehetségek iránti keresletet. Tehát az innováció eredményeként megvalósuló technológiai újítások, illetve az újabb fejlesztések iránti igény további szakembereket igényelhet majd. A Stratégia digitális gazdaság elnevezésű pillérének célrendszere között azonban az IKT szektor támogatása mellett célként került megfogalmazásra, hogy 2020-ra jelentős mértékben csökkenjen a mennyiségi és minőségi IKT szakemberhiány.

¹ Nemzeti Infokommunikációs Stratégia 2014-2020

Az elmúlt hónapban jelentette be a Kormány, hogy a piaci szereplők és a gazdasági érdekképviseletek bevonásával számos intézkedést foganatosítanak a digitális munkaerőhiány pótlására vonatkozóan. Az illetékes szaktárca a jövőben Digitális Munkaerő Program² címmel egy olyan cselekvési terv kidolgozását tervezi, amely a hazánkban kialakult informatikus munkaerőhiány enyhítésén túl valamennyi munkavállaló digitális kompetenciáinak fejlesztését célozza meg. Az intézkedések között többek között bevezetésre kerülnek a rövid ciklusú, munkaerő-piaci igényekre gyorsan reagáló képzési formák. A tervek szerint új célcsoportokat vonnak be a képzésekbe, az e-learning lehetőségek kiterjesztésével a rendszer minden szintjén csökkentik a képzésekbe való belépési korlátokat, továbbá bővítik a tanulói kedvezmények és támogatások körét. A program keretén belül törekvések irányulnak a rendszer rugalmasságát elősegítő a felnőttképzési szabályok megváltoztatására, valamint a szakmaszerkezeti döntések és a munkaerő-piaci igények összehangolására. Konkrét intézkedésként már várhatóan nyáron (2017) elindul egy informatikai fejlesztő karrier program, illetve az InfoTanár Mentor Program kiterjesztésével növelik a naprakész tudással rendelkező informatika tanárok számát. A bejelentés alkalmával kiemelték, hogy napjainkra a digitális eszközök használata nélkülözhetetlené vált valamennyi munkakörben, a vállalkozások és munkavállalók digitális felkészülésének üteme és minősége jelentős hatással van a magyar gazdaság versenyképességére. A tervezett program az oktatás-képzési rendszer és a munkaerőpiac egészére kiterjedne. A digitális készségek elterjesztését megelőzően látnunk kell, hogy az oktatási rendszer az alapvető készségek átadásában is nehézségekkel küzd. A kapcsolódó intézkedések között szerepel a digitális infrastruktúra megteremtése, a pedagógusok releváns kompetenciáinak fejlesztése, valamint a digitális kultúra elterjesztése.

Informatikai szakemberképzés

Hazánkban a tudás kialakításában különböző típusú oktatási intézmények vesznek részt, melyek munkája azonban akkor tud a leghatékonyabban működni, ha figyelembe veszik a „megrendelő” vagyis a munkaerőpiac igényeit. Amint azonban kézhez kapja a munkáltató a munkaerőt, a saját eredményessége érdekében már az ő felelőssége, hogy milyen hatékonysággal gazdálkodik az emberi tudással. Egy általánosan a szakemberhiány és a hazai gazdaságfejlesztés kapcsolatát vizsgáló kutatás eredményei szerint 2020-ig a munkanélküliek jelentős átképzése mellett további inaktív és külföldiek bevonása is szükséges. Amennyiben pedig további gazdasági növekedési célok kerülnek megfogalmazásra, előreláthatóan 135-190 ezer diplomásra, 100-160 ezer érettségivel rendelkezőre és 26-70 ezer szakmával rendelkező munkavállalóra lenne szüksége a magyar gazdaságnak a munkanélkülieken felül. (Ádler-Stocker, 2012)

A hazai szakemberképzéshez kapcsolódóan fontosnak tartom két kulcsfontosságú szereplő, a munkaerőpiac és az oktatás kapcsolatának jelentőségére is felhívni a figyelmet.

Az oktatást/képzést tervező szakemberek és a munkaerő-piaci szereplők párbeszédének hiánya kedvezőtlenül hat valamennyi résztvevőre: a munkaerőpiac nem feltétlenül azt kapja, amire szük-

sége lenne, a munkavállaló pedig csalódott, ha az általa megszerzett tudást nem találja elegendőnek az álláskeresés során.

„A magyar szakképzés és felnőttképzés egyik legnagyobb problémáját ma az jelenti, hogy a szakképzési és felnőttképzési intézményrendszer és a munkaerőpiac változásai egymástól szinte teljesen függetlenül zajlanak.” (Kálmán, 2009:200)

A munkaerő-piaci elvárásokhoz igazodó tervezés lehetővé tenné, hogy a munkaadók számára szükséges ismeretanyaggal, valamint az elvárt kompetenciákkal is rendelkezzenek a munkavállalók. A felnőttképzés, valamint az élethosszig tartó tanulás intézménye pedig lehetővé teszi a munkaerő-piaci elvárásokhoz történő folyamatos alkalmazkodást.

Ahhoz, hogy az oktatási szereplők naprakészen, az aktuális képzést tudják nyújtani, folyamatosan figyelemmel kell kísérniük a munkaadók változó igényeit, az oktatáspolitikai változását, az egyes területeken jelentkező túlképzést, illetve alulképzést. Mondhatjuk tehát, hogy mindenki előtt egy lépéssel kell járniuk a sikeres és hasznos képzési paletta kialakításához.

Az iskolarendszer egészét tekintve a szakképzés és a felsőoktatás területén valósul meg az informatikai szakemberképzés, azonban azt fontosnak tartom kihangsúlyozni, hogy az oktatási rendszer egyes elemeit önmagukban nem szerencsés vizsgálni. Alapvetően egy alulról felfelé épülő rendszerről van szó, az igények azonban mégis a legmagasabb szinten, a kimeneti pont esetében jelentkeznek. Tehát, amíg az érintett középfokú végzettséget nyújtó intézményeknek, illetve a felsőoktatásnak célszerű a munkaerő-piaci elvárásokhoz alkalmazkodva kialakítaniuk a képzési palettájukat, addig az alapfokú oktatásnak szükséges megteremtenie ehhez a megfelelő bázist. Így az informatikai szakemberképzés esetében sem feledkezhetünk meg az oktatási rendszer komplexitásáról.

Pálfi Nóra

Felhasznált irodalom

1. Ádler Judit, Stocker Miklós (2012): Kompetencia alapú, output orientált oktatás az ideális foglalkoztathatóság érdekében. Vállalatgazdaságtan Intézet, Budapest.
2. Szabó Katalin (2011): Állandósult túlkereslet a tehetségi piacon. Vezetéstudomány, 42. 11. sz. 2-15.
3. Kálmán Anikó (2009): Hogyan változtak a nevelés és oktatás kulcsfontosságú problématerületei? – A szakképzés és a felnőttképzés. in: Szárny és Teher: A magyar oktatás helyzetének elemzése – háttéranyag 195-200.
4. A hazai informatikus és IT-mérnökképzés helyzetének, problémáinak, gátló tényezőinek vizsgálata, Összefoglaló tanulmány, BellResearch, 2015. <http://ivsz.hu/wp-content/uploads/2016/03/a-hazai-informatikus-es-it-mernokkepzes-helyzetenek-problemainak-gatlo-tenyezoinek-vizsgalata.pdf> Letöltés dátuma: 2017.01.04.
5. Devenkár István: Tanítsunk-e általános iskolásoknak robotprogramozást? <http://bitport.hu/tanitsunk-e-altalanos-iskolasoknak-robotprogramozast> Letöltés dátuma: 2017.01.05.
6. Digitális Munkaerő Program <http://ivsz.hu/hirek/bejelentettek-a-digitalis-munkaero-program-indulasat/> Letöltés dátuma: 2017.04.14.
7. Nemzeti Infokommunikációs Stratégia 2014-2020 <http://2010-2014.kormany.hu/download/b/fd/21000/Nemzeti%20Infokommunik%C3%A1ci%C3%B3s%20Strat%C3%A9gia%202014-2020.pdf> Letöltés dátuma: 2017.01.04.

² <http://ivsz.hu/hirek/bejelentettek-a-digitalis-munkaero-program-indulasat/>

Robotika és foglalkoztatás

Szakdolgozatomban a robotika foglalkoztatásra gyakorolt hatását vizsgáltam, melynek oka a rohamos léptekben haladó technológiai fejlődés, nemcsak a kommunikáció magas szintjét, termelékenységet, kényelmet, hanem számos aggodalmat is szül mind a megélhetés, foglalkoztatás, mind a biztonság, személyes adatok védelme terén. Véleményem szerint foglalkozni kell azzal a kérdéskörrel, hogy az automatizációnak, robotizációnak, az egyre kiterjedtebb digitalizációnak, milyen társadalmi és gazdasági következményei lehetnek. Mindig is tágra nyílt szemmel néztem, hogy mérnökök által tervezett mechanikai gépek (robotok) meghatározott parancsot, kódolást követően mozgásba lendülnek, feladatot teljesítenek és az emberi munkát kiegészítik, felváltják. Mindemellett meghatározott „személyekkel” konstrukciókkal Taifun játékot játszani is lehetséges. Első ilyen élményemet 2011-ben szereztem Münchenben. A kiállításon tapasztaltak meghatározóak voltak az érdeklődésem felkeltésében.

Empirikus kutatásom célja a téma kiemelt fontosságára való figyelemhívás volt, annak feltárása, hogy a megkérdezettek, hogyan látják a folyamatot, mi a véleményük róla, a téma vonatkozásában attitűdjük techno-optimista vagy techno-pesszimista. Az egyetemi hallgatók közül a reál, műszaki, informatikai gondolkodású és orvostanhallgatói célcsoportot azért választottam, mert úgy gondoltam, hogy a robotika térhódítása későbbi munkakörüket, feladatkörüket alapvetően érinti. A robotikával foglalkozókkal azért készítettem interjút, mert érdekelték azok a válaszok is, melyeket olyan szakemberek fogalmaznak meg, akik az elmúlt évtizedekben és napjainkban is robotokkal foglalkoznak. Céлом annak az információnak a kiderítése volt, hogy a kutatásban résztvevő egyetemi hallgatók a technológiai fejlődést követve képzik-e magukat jelenleg vagy terveznek e további képzésben részt venni illetve milyen képzésben, formális, nem formális vagy informális képzésben szeretnék-e a továbbfejlődést. Érdekelt, hogy a megkérdezettek az új technológiai eszközökkel való együttélés és társadalmi interakció szabályait mennyire tartják fontosnak illetve milyen szabályokat, előírásokat helyeznének előtérbe továbbá az interjúalanyok milyen megoldási lehetőséget látnak, tartanak fontosnak e globálisan kibontakozó, foglalkoztatást és oktatást érintő társadalmi probléma kezelésének könnyebbé tételében, megoldásában, áthidalásában.

Miért fontos a témaválasztásom a 21. sz.-i felnőttkori tanulásban?

A negyedik ipari forradalom alapját az automatizálás adja, ami azt jelenti, hogy az ipar területén egyre több ember munkáját robot váltja ki, a robotok elsőnek a fizikai munkát, majd a robotika fejlődésével, a mesterséges intelligencia megjelenésével, bizonyos

szellemi munkákat képesek elvégezni. Az ipari folyamatok teljes digitalizálásával az ember munkaereje számos okból helyettesíthető, de az iparon kívül megjelennek a szolgáltató és a szórakoztató robotok is, melyek nemhogy képesek újabb munkakörök ellátására, hanem specializáltan működnek is. E technológiai átváltás nem lehetséges az oktatás és a képzés átalakítása nélkül, sőt továbbmenve nem lehetséges egy átfogó digitális stratégia, célirányos foglalkoztatás módosítás, paradigmaváltás nélkül. Szociális válságot hozhat a nem megfelelő felkészülés.

A digitalizációs folyamatban és annak hatására a szakmatartalom gyors átalakulását figyelhetjük meg, melyet a képzett és képzetlen munkaerő reálbérének eltávolodása és a közepesen képzett munkaerő iránti kereslet csökkenésének jelensége kísér (Tóth, Nabelek, Sturcz, 2016.). A technológiai fejlődés egy exponenciális jövőképet vetít elénk, olyan gyorsan történik, hogy egyes iparágakban a munkaerőpiac képzettség szerinti összetétele egyik évről a másikra átalakul, megváltozik a képzett és képzetlen munkaerő iránti igény.

Hogyan jelenik meg a tárgyalt téma a Kiáltványban?

„A tanulás hatalma és öröme” Az Európai Felnőttképzési Szövetség ezzel a kiáltvánnyal hívja fel a figyelmet egy Tanuló Európa létrehozására, mely képes megbirkózni a jövő kihívásaival. Olyan „tudás társadalmat” kíván létrehozni, melynek tagjai rendelkeznek valamennyi szükséges készséggel, képességgel, kompetenciával. A kiáltvány szerint a felnőttképzés hosszú távon jól megtérülő befektetés, gondoljunk csak a versenyképességre, egészséges társadalomra és jólétre. 2017 a felnőttkori tanulás európai éve, mely Európa szerte felhívja a figyelmet a felnőttképzés társadalom-alakító szerepére és a tanulás örömére.

„Az egyéni életvezetésre vonatkozó jártasságok” A kiáltvány a felnőttképzés számos előnyére és céljára hívja fel a figyelmet, idetartozik például a nyelvtanulás, készségfejlesztés, alapkészsé-

gek fejlesztése, egészséges életmód, szakmai képzés, munkahelyi képzés valamennyi formális, nem formális és informális tanulás. Támogathatja például az iskolából távol maradókat visszatérését, új munkalehetőségek megszerzését.

„Foglalkoztatás és digitalizáció” Ezen a területen előtérbe került a képesség fejlesztése, megújítása és a képesség-megfeleltetés. A munkaerő-piaci előrejelzések azt mutatják, hogy a jövőben egyre kevesebb alacsony képzettségű munkaerőre lesz szükség. Európa óriási változás előtt áll, melyre jó példa a digitalizáció, automatizáció és minden változás, amit az internet használata hoz. Az EAEA szerint a különböző társadalmi csoportok közötti digitális szakadékot meg kell szüntetni. E folyamatban megszűnnek régi munkakörök és újak keletkeznek. Európának ún. „tudásmunkásokra” lesz szüksége, akik gyorsan képesek alkalmazkodni a változó körülményekhez. Az átalakuláshoz „a tanulás a kulcs”! A „tanulás és a foglalkoztatás közötti pozitív kapcsolat nyilvánvaló...” a munkavállalók jelentős szerepet játszanak az innováció, versenyképesség, vállalkozó szellem, gazdasági hatékonyság növelésében. A felnőttek élethosszig tartó tanulásában a munkahelyi tanulás az egyik fő mozgatóerő. Az EAEA felhívja a figyelmet arra, hogy nemcsak a munkahelyi tanulás, hanem minden tanulás hasznos. Az a felnőtt, aki képes befogadni a vállalkozó szellemet, a tanulás megtanulását, az innovációt és az egy kicsit mélyebb érdeklődést, olyan egész életen át tartó tanulóvá válik, aki képes ötvözni tanulási tapasztalatait, összekapcsolja a különböző színtereken szerzett tudását és naprakész tud maradni

„Felnőttképzés és európai politikák” A felnőttek oktatása, képzése hozzájárul az európai foglalkoztatási arány növekedéséhez, támogatja az egyént átképzésekkel, továbbképzésekkel, kompetenciáik és képességeik validálásával, a munkaerő-piacon történő aktív részvételre, segíti a társadalmi integrálódást, munkaszerzést. Az Európai Bizottság a hatékony munkavállalás érdekében közzétett egy dokumentumot a digitális készségek fejlesztésére és az UNESCO is foglalkozik a felnőttek tanulásának digitális eszközökkel történő támogatásával a felsőoktatásban.

Mi a magyar helyzet? Mi a teendő?

Az állam először a TÁMOP majd a GINOP pályázatokon keresztül biztosította az európai uniós forrásokhoz a lehetőséget. A kormány digitális jólét programjának központjában az ember áll, mivel a digitalizáció olyan társadalmi jelenség, mely minden egyes ember személyes életét el fogja érni és a gazdaságot is teljes mértékben átalakítja. Felhívja a figyelmet arra, hogy a változások középpontjában az ember és a közjó áll. A Magyar Kormány Iparfejlesztési stratégiája az Irinyi Terv, mely szerint ösztönözni kell az innovációt és a digitalizáció elterjedését, mely folyamatba be kell vonni a hazai kis- és középvállalkozásokat is.

A digitális képzés megvalósítását és a digitális munkaerő program érvényre juttatását tekintem a megoldás egyik eszközének, melyben nemcsak a digitális nevelés és oktatás valósul meg, hanem a felszabaduló munkaerő átcsoportosítása illetve át- és továbbképzése is. 2016-ban elkészült Magyarország Digitális Oktatási Stratégiája, a továbbiakban DOS, melynek legfontosabb célja az, hogy „az ágazati stratégiákkal és szakmai célkitűzésekkel összhangban az oktatási rendszer minden szintjén megteremtse a digitális írástudás tényleges elterjesztésének lehetőségét” (DOS, 2016.), növelve a versenyképességet a gazdaságban és a munkaerőpiacon, mely kiterjed a teljes magyar oktatási-képzési rendszerre. A felkészülés legjobb eszköze „az oktatásban való tudatos részvétel, az egész életen át tartó tanulás” (DOS, 2016.). Az IVSZ a Digitális Gaz-

daságért 2016-ban Digitális Munkaerő Program néven megoldási javaslatokat fogalmazott meg az informatikus és digitális szakemberhiány kezelésére, mivel Magyarországon csak informatikusból 22.000 fő hiányzott munkaerő-piaci kutatásának becslése szerint. Véleményem szerint az IPAR 4.0 számára alkalmas digitális munkaerő meghaladja az átlagos IT-felhasználó szintjét, az IT megoldást. Továbbmenve IT szakértelmet, IT mérnöki tudást igénylő munkát végez, tehát magas szintű digitális kompetenciákkal rendelkezik, tisztában van saját szakmája digitális fejlesztéseivel, alkalmazási területeivel. Megoldási eszköznek tekintem a jövőkutatást, mely tudomány gyökere 1968-ra eredeztethető vissza. A jövőkutatás célja, hogy „jövőre irányuló ismeretek előállításával úgy befolyásolja a jelenbeli cselekedeteket, döntéseket, hogy azok a lehető legkedvezőbb irányban alakítsák a jövőt” (Duma, Erdős, 2008).

Hallgatói vélemény

Óriási szerepe van a minőségi oktatásnak és a foglalkoztatással foglalkozó szakembereknek abban, hogy az embereket képesek legyenek segítve átvezetni ezen a folyamaton, hisz a munkaerő-piacnak rugalmas, alkalmazkodó képes, sőt továbbmenve tanulni képes, nyitott és kreatív emberekre lesz szüksége. A munkában történő feleslegessé válás emberi érzése és a munkanélküliség elfogadása helyett egy tudatos társadalomépítés útját és a fejlődés útját kell választani. A jövőépítésben és az emberek személyes életében is tudatosságra, tudatos életvezetésre van szükség ahhoz, hogy képesek legyenek rugalmasan, megoldandó feladatként kezelni és nem válságként megélni a megszűnő munkahelyek és a technológiai fejlődéssel létrejövő lehetőségek átmeneti időszakát. Fontos megjegyezni, hogy mindez jogilag szabályozott módon történhet, illetve olyan tanácsadó centrumokra, szakemberekre van szükség, akik képesek tömegeknek segítséget nyújtani saját személyes megoldásuk, fejlődésük irányára felé.

Szándékomban áll a szakdolgozat elméleti és empirikus kutatását, hallgatói véleményét is publikálni.

Források:

- Duma László - Erdős Szilveszter (2008): A jövő Intelligens technológiai és menedzsmentkérdései – avagy semmilyen szél nem jó annak, aki nem tudja milyen kikötőbe tart. Vezetéstudomány. XXXIX. Évf. 2008. 12. sz. 60-68.o. (http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/754/1/vt_2008n12p60.pdf letöltés ideje: 2017.04.20.)
- Európai Felnőttképzési Szövetség (2016): Kiáltvány a XXI. századi felnőttkori tanulásért. Művelődés – Népfőiskola - Társadalom, 2016/2. sz. 2-6.o. Magyar Népfőiskolai Társaság.
- Informatikai Vállalkozások Szövetsége a Digitális Gazdaságért (2016): Digitális Munkaerő Program 2016. Megoldási javaslatok az informatikus és digitális szakember hiány kezelésére. (<http://ivsz.hu/wp-content/uploads/2016/09/ivsz-digitalis-munkaero-program.pdf> letöltés ideje: 2016. 03.21.)
- Tóth István János, Nábelek Fruzsina, Sturcz Anikó: Az automatizáció munkaerő-piaci hatásai. Járási munkaerő-piacok automatizációs kitettsége becslése. MKIK GVI Kutatási Füzetek 2016/4. (http://gvi.hu/files/researches/483/aki_2016_elemzes_161023_2.pdf letöltés ideje: 2017.03.16.)

dr. Végső Marianna

Ipar 4.0

SZAKÉRTŐI TANULMÁNY¹

Vezetői összefoglaló

A technológia fejlődése egy bizonyos kritikus szintet elérve ugrás-szerű változást válthat ki az iparban, magával hozva a gazdaság gyökeres átalakulását, társadalmi változásokat indukálva. Napjainkban tanúi vagyunk annak, hogy a technológiai fejlődés ismét létrehozza azt a kritikus tömeget, ami egy újabb ipari forradalom bekövetkeztét vetíti elő. Erre a jelenségre először Németországban figyeltek fel, amelyre nemzeti stratégiát építettek Industrie 4.0 (Ipar 4.0) megnevezéssel.

A negyedik ipari forradalom megvalósulásakor az infokommunikációnak, az IIoT-nak (Ipari dolgok Internetje), a felhőalapú számítástechnikának köszönhetően a gyártás teljesen átalakul, az izolált termelési egységek egy teljesen integrált, automatizált és optimalizált, nagy hatékonyságú termelési folyamattá olvadnak össze, amelynek következtében megváltozik a viszony a gyártók, a beszállítók és az ügyfelek között. Egy olyan digitális ipari forradalom küszöbén állunk, amely a szenzoroknak, a gépeknek, a munkadaraboknak és az IT rendszereknek vertikális (a vállalaton belüli) és horizontális (a szereplők közötti) összekapcsolódását eredményezi a teljes ellátási és értéklánc mentén.

Az innovatív gyártási technológiák és komplex ipari folyamatok kutatására, fejlesztésére és gyártására szakosodott Németország a világ egyik legversenyképesebb iparával rendelkezik. A magas IT kompetencia szint, az automatizációban, a folyamatszabályozásban és a beágyazott rendszerek fejlesztése terén felhalmozott know-how, a fejlett gép- és gyáripar révén minden adottsággal rendelkezik ahhoz, hogy globálisan is az élére álljon az Ipar 4.0 iniciatíva megvalósításának. Mivel az Ipar 4.0 bevezetése szisztematikus innovációval a már ma is meglévő technológiai és gazdasági potenciál bázisán történhet, a megvalósítás során Németország építhet a német ipar hagyományos erősségeire.

A gyáriparban elérhető termelékenység- és hatékonyságnövekedés jelentős potenciállal rendelkezik, ami az egész német gazdaságra kihatással lehet és meghatározhatja annak jövőjét, így a lehetőség elmulasztása vagy a lemaradás a német gyáripar versenyképességének romlásával és hosszútávon akár a vezető szerep elvesztésével is járhat.

Az Ipar 4.0-nak a nemzetgazdaságokra gyakorolt emelőereje a folyamatok hatékonyságának és termelékenységének növekedésében rejlik, ennek mértékét a feldolgozott tanulmány [1] Németország esetében 2.3 ezer milliárd euróra becsül az elkövetkezendő évtizedben, ami a német gazdaságnak évi 1.27%-os növekedését biztosítaná.

A magyar ipar függése a német piactól jelentős, export bevételünk 25%-a származik Németországból, a teljes magyar külkereskedelmi áruforgalom egészéből Németország részesedése több mint 26 %-ot tesz ki, ezért a német beruházások és a fogyasztás alakulása egyaránt befolyásolhatja hazánk sikereit a német piacokon. Mivel a Németországba irányuló export jelentős részét is német vállalatok magyar leányvállalatai állítják elő, ezért az anya-

vállalatoknak az Ipar 4.0 terén történő magyarországi beruházásai jelentősen meghatározzák a technológiák hazai elterjedését is.

Az Ipar 4.0 egységes, vertikálisan és horizontálisan integrált, virtuális értékláncba szervezi a beszállítókat, a gyártókat és a vevőket, ezért a platform németországi implementálásának menetével párhuzamosan a magyarországi beszállítóknak is be kell majd vezetniük a megfelelő technológiákat ahhoz, hogy ne veszítsék el pozíciójukat, és ők is teljes mértékben integrálhatók lehessenek a megrendelő hálózatába. A beszállítók feladata nem kisebb, mint a németországi megrendelőé, hiszen ugyanazokat a technológiákat kell alkalmaznia, és épp úgy egységes, horizontálisan és vertikálisan integrált értékláncot és gyártást kell kialakítania házon belül és a saját alapanyag beszállítóival is.

Az Ipar 4.0 platform bevezetése a magyar ipari termelésbe, illetve hatásának érvényesülése a többi szektorra elkerülhetetlen lesz, a kérdés az, hogy ennek értékteremtő hatása milyen intenzitással érvényesül majd nemzetgazdasági szinten.

Magyarország jövőbeni versenyképességéhez közvetlenül, illetve közvetve járul hozzá a 2014 és 2020 között megvalósítandó Nemzeti Infokommunikációs Stratégia, amely főképp a lakosságnak a digitális társadalomba és a digitális gazdaságba történő bekapcsolására és a megfelelő infrastruktúra megteremtésére, az e-közigazgatás kialakítására, illetve az IKT szektor további versenyképességének emelésére irányul.

Vállalati szinten az Ipar 4.0 sikeres bevezetéséhez és hatásainak maximalizálásához elengedhetetlen a vállalati digitális stratégia megalkotása és következetes megvalósítása, de ugyanez válhat szükségessé nemzetgazdasági szinten is. Egy ilyen stratégia felállításához szükség van az egész gazdaság digitális érettségének felmérésére, a lehetőségek és fenyegetések beazonosítására, a transzformációra szoruló domének beazonosítására és prioritizálására, a megfelelő ösztönzők és támogatási rendszerek kialakítására és bevetésére.

¹ Részlet a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara szakértői tanulmányából. A teljes dokumentum elérhető: <https://goo.gl/CKavdd>

E-Skills Kiáltvány 2012

A digitális képességek szakadéka óriási probléma

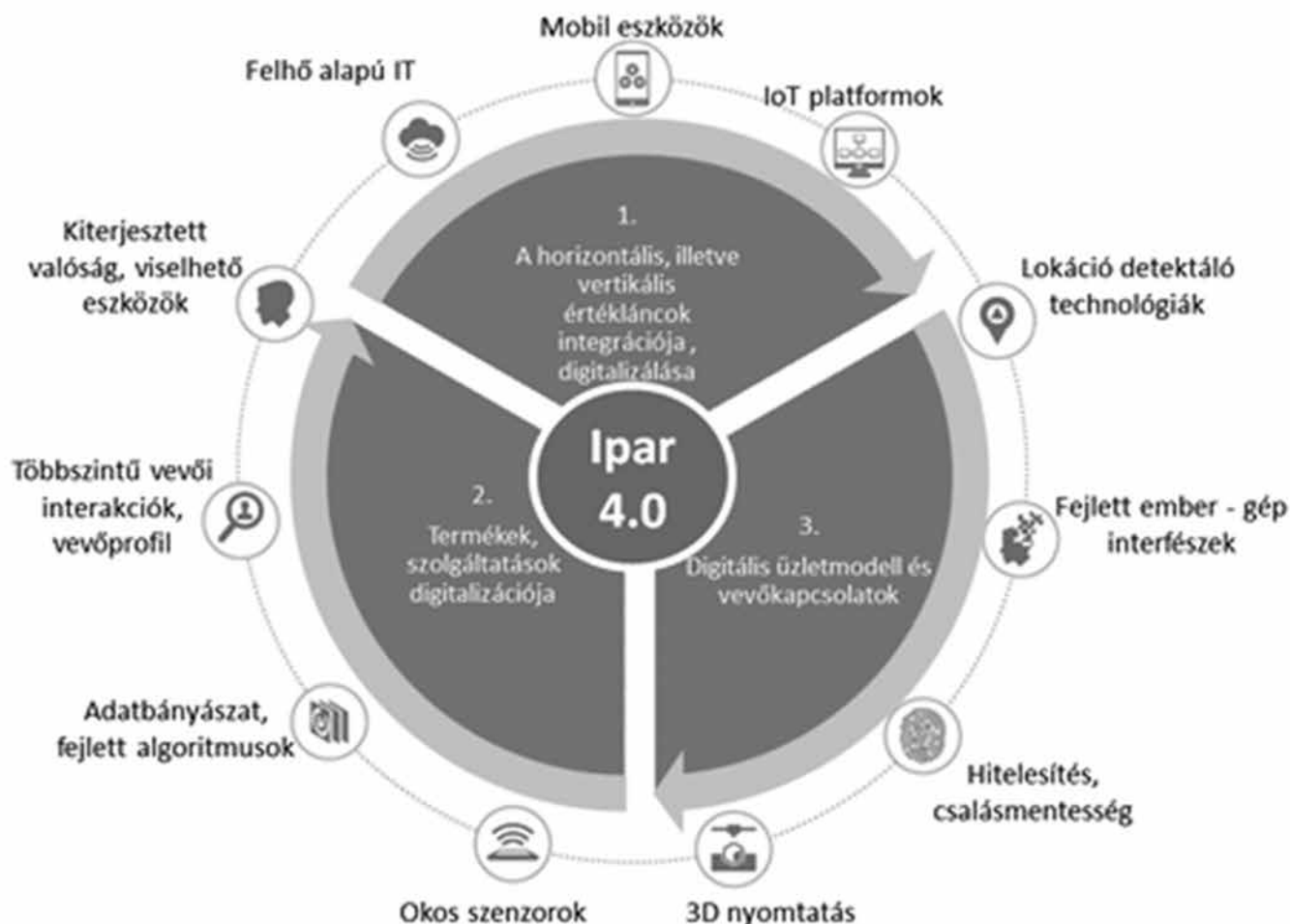
A probléma azért jelentős, mer a technológiai jártasság, képességek és adottságok kritikusak minden ipari szereplő számára. A régi, az ipari korból származó innovációs, termelési, elosztási és szinte minden más gazdasági aktivitási modell a fejetejére áll a globalizáció és a digitális forradalom miatt. Mint azt sok évvel ezelőtt leírtam, azok a vállalkozások, amelyek átalakulnak a technológia segítségével, innovatívabbak, mert a tehetség hálózati modelljei jobban teljesítenek. Ezeknek jobb a viszonyuk a fogyasztókkal, mivel a közösségi média a fogyasztókat bevonja az üzleti hálózatba. Az internet, a mobilitás és az úgynevezett „big data” felemelkedése, valamint az újgenerációs adatelemzés képessége tette a cégeket teljesítményük extrém növelésére, és kompetitív előnyök megszerzésére. Ebből kifolyólag, mivel a munkaerő nem rendelkezik a szükséges digitális tudással és kompetenciával, az európai vállalatok, kormányzatok és más intézmények elkezdtek lemaradni.

A fiatalkorúak munkanélkülisége, amely 22% fölötti Európában, szintén kihívást jelent. Ez a szám az utolsó 10 évben folyamatosan emelkedett. Görögországban és Spanyolországban a munkanélküliség a fiatalok körében 50% közelébe emelkedett. Sokan a technológiát hibáztatják, de nem erről van szó. A technológia utolsó hullám a az automatizálást hozta, tipikusan a költségcsökkentés, kifejezetten az egy főre eső költségek csökkentése céljával. Most azonban, amikor beérett a digitális forradalom, a technológia hatalmát ki kell terjeszteni, nem pusztán automatizálni, hanem a

humán adottságokra is figyelni. A számítógépek lettek a kommunikáció eszközei, valamint az információk, a tudás és az emberi intelligencia megosztásának eszközei. Mostanra már nem csak az automatizálás a feladatuk, a globális piacon a versenyképes cégek és gazdaságok építésének eszközei is, ezért új munkahelyeket is teremtenek.

Az együttműködés új formái feleslegessé tehetnek bizonyos munkahelyeket, vagy átalakulást és munkaerő leépítést idézhetnek elő a cégeknél. Nyomósabb érv azonban ennél, hogy az információs technológia segíthet felkarolni a kezdő vállalkozásokat azáltal, hogy innovatív adottságaikat tekintve megerősödhetnek általa, valamint az, hogy az induló kisvállalkozások ennek következtében a legmegbízhatóbb munkahelyteremtők. 2007-ben egy mérőföldkőnek számító tanulmány – amelyet a Kauffman Alapítvány végzett az Egyesült Államokban – feltárta, hogy a munkahelyteremtés elsősorban az új cégektől ered, tehát a vállalkozói kedv eredményezi: a 12 millió új munkahely közül 8 milliót 5 évnél fiatalabb, kezdőcégek teremtettek. A kormányzatok vezetői rossz lóra tesznek, amikor az ország legnagyobb és legerősebb cégeit tekintik a munkahelyek forrásának. Az internet lehetővé teszi a vállalkozások és új üzleti formák új korszakának bekövetkeztét. A kis cégeknek számos olyan adottság állhat a rendelkezésére, ami a nagyoknál is megvan, az ott jelentkező terhek nélkül, pl. bürokrácia, az örökség kultúrája, a munkarend a hagyományával együtt, melyek mind hátráltatják az innovációt. A nyitott innovációból,

ahol a tehetségek nincsenek a vállalat határai közé szorítva, minden szervezet profitál, de leginkább a kis cégek. Amint egyre több kis cég aknázza ki az internet új forrásait, példánélküli hozzáférést nyerhetnek a globális piacokhoz, amelyet korábban csak a legnagyobb társaságok élvezhettek.

Az IKT ipart mindig a vállalkozók kezdeményezése hajtotta. Más iparágak egyre inkább átveszik ezt a modellt. A vállalkozói és innovatív képességek ezért elengedhetetlen összetevői lesznek a jövő digitális készségeinek. „A képességek és a munkaerő fejlesztése az európai gazdasági jövő valutái” – mutatott rá Jan Muehlfeit a Microsofttól, aki a 'Europeane-Skills Egyesület' társelnöke is.

A vállalkozások munkahelyeket teremtenek. Az együttműködés és a hálózati üzleti modellek lehetővé teszik, hogy a vállalkozások versenyképesek legyenek. Ezek az igazságok vonatkoznak az IKT iparra magára, de a gazdaság egészére is. Ugyanakkor van egy hiányzó összetevő. Ha meg kell küzdenünk a strukturális munkanélküliséggel, akkor Európának olyan kormányzati irányelvekre van szüksége, amelyek megteremtik ennek a feltételeit. A technológia által kínált lehetőségek univerzálisak, az európai vállalkozók globális versenytársak. Egy indiai vagy kínai vállalkozó ugyanúgy kihasználhatja a globális forráskeresést, a nemzetközi tapasztalatot és a különböző online platformokon keresztül a fogyasztókhöz való hozzáférés előnyeit, mint bárki más. Ugyanakkor a munkahelyek aránytalanul azokra a helyekre tevődnek át, ahol a kultúra, az intézmények és a tehetség elősegítik az új innovációk piacra kerülését. Európa számára létfontosságú, hogy a legnagyobbra értékelt digitális készségek központi szerepet kapjanak ebben a globális versenyben, és hogy olyan munkaerőt hozzon létre, ide értve

a vállalkozókat és menedzsereket is, mely mélyreható technológiai tudással bír, és a digitális forradalom kultúrájának szerves részét képezi.

Ahhoz, hogy lehetővé tegyék a vállalkozást és a munkahelyteremtést, a kormányzatoknak be kell fektetniük a képzésbe, hogy magasan képzett, digitális tudással rendelkező munkaerőt hozzanak létre. El kell kerülniük a protekcionizmust, és biztosítaniuk kell, hogy a globális piacok nem zárulnak be a vállalkozók előtt. A kormányzatok adókkal és egyéb ösztönzőkkel bátoríthatják a kutatás-fejlesztéseket, a kezdők számára pedig megkönnyíthetik a kockázati tőkéhez és a marketing támogatáshoz való hozzáférést. Országok vezetői digitális brainstormingot kezdeményezhetnének, hogy bevonják a polgárokat a közös gondolkodásba arról, hogy hogyan mozdítsák előre a vállalkozó szellemet. Ha Európa a felemelkedő globális piacon munkahelyeket akar teremteni és megtartani, akkor a kormányzatoknak nem kellene továbbra is a nagy, hagyományos cégekre támaszkodniuk, de a vállalkozások bajnokává kellene válniuk. Ezt kell tenniük az iskolákban, a médiában és minden más alkalommal. Minden európai országnak szüksége van egy „Jobsthroughe-Entrepreneurship” kampányra, melynek célja a digitáliskészségek (e-skills) megteremtése széles körben, partneri viszonyban, s amelynek új vállalatok létrehozását és fejlesztését kell szem előtt tartania.

Ugyanakkor Európában ma több mint 300 millió ember marginalizálódik a digitális gazdaságban. Az e-készségek (e-skills) elsajátítása növelheti a jó képességű dolgozók utánpótlását, emelheti az alkalmazási lehetőségeket és Európának – erősen szükséges – pro-

duktivitási injekciót adhat. A munkaerőnek folyamatosan képeznie kell magát a már meglévő képességei alapján azért, hogy biztosítsa versenyképességét a XXI. század kihívásokkal teli munkaerő piacán. Az e-készségekkel bíró szakemberek fizetése jóval magasabb, mint az alacsonyabb képességekkel rendelkezőké. Erőteljes menedzseri stratégiákat és technikákat kell azonban bevetni annak biztosítására, hogy az e-Skilleket teljesen kihasználják annak érdekében, hogy előmozdítsák a hatékony IT alapú innovációt és serkentsék a gazdaság felépülését és produktívásának növekedését.

Számos kritikus szint létezik, ahol a know-howra szükség van:

- minden alkalmazottnak szüksége van a jártasság, a kompetencia és korunk eszközeiről való tudás bizonyos szintjére, mert ezek kritikussá válnak minden munka sikeres elvégzése szempontjából.
- a menedzsereknek és igazgatóknak maguknak is e-kompetenciával kell rendelkezniük. Ez előfeltétel annak megértéséhez, hogy az új média hogyan alakíthatja át sikeresen a szervezetet. A világ más részeivel összehasonlítva az európai igazgatók lassabbak voltak a számítógép személyi használatának elsajátításában. Ezzel szemben nekik kellene vezetniük, mert a vállalati kultúrát saját magatartásukkal befolyásolják. Az igazgatók képessége és az e-vezetés kulcsfontosságú.
- el kell mélyíteni a professzionális technikusok tudását – a vállalkozásoknak és a kormányzatoknak szükségük van programozókra, elemzőkre, rendszermérnökökre és rendszerépítőkre ahhoz, hogy felépíteni és menedzselni tudják IKT környezetüket.
- az IKT szektornak magának is szüksége van a tehetség új szintjére, olyan professzionális munkaerőre, amely versenyképes a globális piacon. Európának szüksége van alapos és naprakész tudású technikusokra, technológusokra, feltalálókra. Látva az innovációs központok rendkívüli növekedését a Szilíciumvölgytől Bangaloreon és Pekingen át Szöulig, ennek gyorsan meg kell történnie.
- az IKT tehetségek hiánya csak a STEM (ScienceTechnology Engineering And Mathematics) a jéghegycúsa. Európának

meg kell erősödnie képességeiben a tudomány, a technológia, a mérnöki munka és a matematika területein is.

Mindez nem jelenti azt, hogy csak a technikai képzés fontos, vagy, hogy kizárólag a képességek tradicionális definíciója számítana. Inkább arról van szó, hogy kiegyensúlyozottabb tudomány/humántárgyak oktatására van szükség a képzésben. Továbbra is szerepe van a bölcsészettnek a képzések között. Tegnap még úgy volt, hogy ha lediplomáztál, akkor ez egészéletedre szólt, maximum egy kicsit követni kellett a választott terület folyamatos fejlődését. Ma pedig úgy van, hogy amikor végzel, akkor ez talán 15 percre szól. Ha technikai kurzust vettél fel a tanulmányok első évében, akkor lehet, hogy a 4. évre az ott tanultak fele már elavult. Természetesen továbbra is szükség van alaptudásra, nem kereshetsz ki Google-lel mindent. Ami viszont egyre jobban számít, az a képesség az élethosszig tartó tanulásra, a gondolkodásra, kutatásra, információk megtalálására, analizálásra, szintetizálásra, kontextualizálásra, és kritikus értékelésre, a kutatás felhasználására problémák megoldása céljából, az együttműködésre és kommunikációra. Ez különösen fontos azon diákok és munkaadók számára, akik globális gazdaságban versenyeznek. A munka piaca már globális és mivel adva vannak a hálózati üzleti modellek, a munkavállalók valós időben érzékelik a versenyt. A munkavállalóknak és menedzsereknek úgy kell tanulniuk, alkalmazkodniuk és teljesíteniük, mint még soha.

Amikor tehát ez az E-Skills Kiáltvány az e-Skills szót használja, akkor nem egyszerűen bizonyos digitális eszközök használatának korlátozott képességére utal, hanem inkább olyan mély tudásra és képességre, melynek segítségével egész életen át tanulhatunk a digitális forradalom minden megfelelő területéről, technológiáiról, alkalmazásairól, használatáról és az átalakulás képességeiről.

Kiadó European Schoolnet (EUNPartnershipAISBL), Rue deTrèves 61, Brüsszel, 1040, Belgium Szerkesztők Caroline Bergaud, Natalia Kurop, Alexa Joyceés Colleen Wood

Digitális gazdaság és foglalkoztatás

– részletek egy összefoglalóból¹

Pitti Zoltán, a Budapesti Corvinus Egyetem tudományos kutatója, Digitális forradalom és újraparaszítási trendek című előadásában a téma időszerűségét a multipoláris váltó világgal, a horizontális (hálózatos szerveződések) kapcsolatok megerősödésével jellemezte. Kiemelte, hogy Európa pozícióvesztést szenvedett, azonban esélye van a regenerálódásra. Módosulnak a gazdasági szerkezetek, a hatékonyságnak minden eddiginél nagyobb jelentősége van. A digitális váltás (Industry 4.0) stratégiai kihívásokat állít Magyarországra elé is.

A jelenleg a világban zajló digitális forradalom olyan lehetőségeket teremt meg a gazdaság minden területén, amelyre korábban nem is gondolhattak. Ilyen a kisebb szériákban történő automatizálás, a termelés rövid időn belüli reagálása a változásokra, nagy mennyiségű intelligens adatgyűjtésre nyílik lehetőség, azok tárolásával, szétosztásával és kiértékelésével együtt. Véleménye szerint az automatizálás nő, azonban a teljes autonómia továbbra sem lehetséges. Nagy jelentőséget kapnak a biztonsági szempontok is. A munkaerő tekintetében szintén változást tapasztalhatunk. A hagyományosan a termelésben dolgozók és a tudásmunkások közötti határvonal elmosódik, mindkét szereplő részese lehet a termékfejlesztésnek. Ez a lehetőség tovább növeli a szervezeten belüli és kívüli képzések, átképzések jelentőségét.

Az elmúlt tíz év során Magyarország gazdasági mutatói az EU 28 országok mutatóitól hol távolodtak, hol pedig lassan közelítettek feléjük. A kutató szerint a felzárkózás elemi követelménye az átlag feletti növekedés, s ehhez kiemelt figyelmet kell fordítani a növekedés feltételeinek biztosítására (ezen elsősorban a gazdasági szerkezet, a technikai színvonal, a termékszerkezet és a logisztika modernizálását, valamint a munkavállalói felkészültség javítását érti). ...

Jogos kérdésnek tekintette, hogy a makrogazdaság viszonylag kedvező mutatóit mennyiben támasztják alá a mikrogazdaság teljesítményei, illetve a versenyszektor szereplői mennyiben képesek hozzájárulni országunk nemzetközi felzárkózását szolgáló, a jelenleginél dinamikusabb növekedést biztosító teljesítményekhez.

A kérdés megválaszolásához a vállalkozások növekedési képességét elemezte. Véleménye szerint a vállalkozások maximum 30 százaléka minősíthető növekedésorientáltnak, de a fenntartható növekedési adottsággal a vállalkozások maximum negyede rendelkezik. Növekedési képességet gyengítő tényezőnek tekinti, hogy a vállalkozások lokális jellegűek, elégtelen a tőkeellátottságuk és alacsony a K+F teljesítményük. Súlyos problémának tekin-

ti, hogy a vállalkozásokra a maximum rövid távú üzleti tervezés jellemző, amely visszavezethető a kiszámíthatatlan szabályozási környezetre, a fizetőképes hazai piac hiányára.

Végül Pitti Zoltán javaslatként megfogalmazta, hogy a fajlagos termelékenységi mutató nemzetközi összehasonlító elemzése szükséges, de nem elégséges – nagyobb figyelmet kell fordítani a bruttó hozzáadott érték teljesítménynek az összes kibocsátás arányában történő vizsgálatára, illetve ennek alakulását befolyásoló körülményekre. A húzóágazatok központi kijelölése során számolni kell az állam korlátozott jogosítványaival (finanszírozás, tevékenység, piac). Rámutatott, hogy nemzetközi összehasonlító elemzések és a hazai idősorok arra figyelmeztetnek, hogy a fajlagos termelékenység között kisebb a különbség, mint a fajlagos jövedelmek között – a jelenség magyarázata a mesterségesen alacsony szinten tartott, s elosztó jellegű bérrendszer alkalmazása. A szűken értelmezett iparfejlesztési stratégia írott malaszt, amennyiben nem számol a környezeti feltételek befektetői döntéseket orientáló hatásaival (oktatási rendszer, egészségügyi ellátás, infrastruktúra, tudományos kutatás, szabályozási környezet, egyebek).

¹ Magyar Közgazdasági Társaság és a Nemzetgazdasági Minisztérium Gazdaságfejlesztési Államtitkársága májusban szakmai konferenciát rendezett a digitális gazdaság és a foglalkoztatás összefüggéséről. A konferenciáról készült összefoglalóból vettünk egy részletet. Az összefoglalót Marosné Kuna Zsuzsanna – Nagy Gábor Miklós – Nikodémus Antal – Szendrényi Péter készítette. A kulcselemzők és a teljes anyag elérhető: <http://www.mkt.hu/2016/05/19/digitalis-gazdasag-es-foglalkoztatás-eloadások/>

Innovációs és vállalkozásösztönző oktatási tevékenység

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem vezette EIT Digital Budapest 2017. január 1-jétől az uniós szervezet teljes jogú tagjává lépett elő, s ezzel a nyolc másik partnerrel azonos szintű szerephez jutott. Ez nemcsak az egész ország, hanem a közép-kelet-európai régió számára is új lehetőségeket jelent a digitális átalakulás folyamatában. A csatlakozás apropóján ünnepi konferenciát tartottak az ELTE Gömbaulájában az EIT Digital hazai és nemzetközi vezetőségének, valamint a kormányzat képviselőinek részvételével.

Az EIT Digital – innovációs és vállalkozásösztönző oktatási tevékenysége révén – az európai digitális átalakulás egyik vezető szereplője.

A szervezet forradalmian új digitális innovációk piacra segítésével, valamint tehetséges vállalkozók támogatásával járul hozzá az európai gazdaság növekedéséhez és az életminőség javításához.

Az ELTE vezette budapesti csomópont 2012-ben konzorciumként alakult azzal a céllal, hogy felgyorsítsa a magyarországi és a közép-kelet-európai innovatív infokommunikációs ökoszisztéma fejlesztését. Budapest jelentős szerepet játszik az EIT Digital ARISE Europe nemzetközi kapcsolatépítési programban is, amely azokban az uniós országokban segíti a gazdasági fejlődést, amelyekben az EIT Digital nincs jelen önálló központtal. A konzorci-

um alapító tagjai az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE), a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem (BME), valamint az Ericsson Magyarország és a Magyar Telekom. A társuláshoz most négy új partner, az OTP, az MTA SZTAKI, az Evopro és az E-Group csatlakozott.

További források: <https://www.eitdigital.eu/about-us/locations/budapest-node/>

Mi az az EIT? Európai Innovációs és Technológiai Intézet, Budapest <https://eit.europa.eu/> Az EU intézete.

Csak tudással

vehetjük fel a harcot a robotokkal

Nem kell több monoton munkát végeznünk?

A 2017-es Human Capital Trends jelentésében a Deloitte arra a következtetésre jutott, hogy a mesterséges intelligencia nem kiküszöböli a munkahelyeket, hanem lényegében megszünteti azok alapvető, időigényes feladatait, és újakat hoz létre.

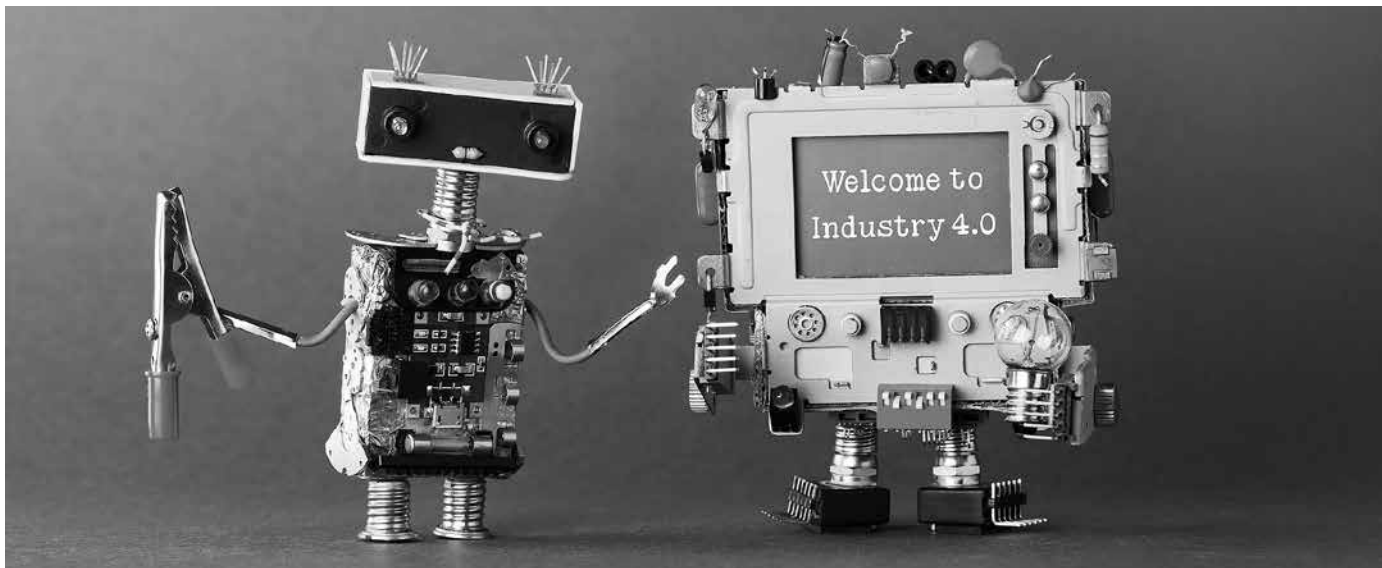
„A robotok és mesterséges intelligencia elterjedésével egyre kevesebb szükség lesz a monoton munkákra. Ezeket a gépek kiválóan meg tudják csinálni helyettünk jelentősen kevesebb anyagi ráfordítással” - mondta a mentor.

„De mit kezdünk a rengeteg gyári munkással, gépjármű vezetővel, baristával? Képzünk belőlük programozót, robotkarbantartót, robotbetanítót és egyéb olyan szakmát, amelyre most még gondolni sem tudunk” - hangsúlyozta.

Forrás: 2017. augusztus 13
Tőzsdefórum

Az Ipar 4.0 Nemzeti Technológiai Platform (I4.0 NTP)

2016. májusában Magyarország Kormányának hathatós támogatásával és kötelezettségvállalásával, a Nemzetgazdasági Minisztérium és az MTA Számítástechnikai és Automatizálási Kutatóintézet szervezésében mintegy 40 hazai telephellyel rendelkező vállalkozás, kutatóintézet, szervezet és oktatási intézmény részvételével megalakult az Ipar 4.0 Nemzeti Technológiai Platform.

A Platform megalapítása mögött az a felismerés áll, hogy az ipar Magyarországon is egy új technológiai korszakváltásba lépett, amelyben az internet-gazdaság alapjaiban alakítja át a gyártási és a kapcsolódó logisztikai rendszereket. E folyamat a fizikai és a digitális világ közötti hidak előrehaladott és ütemes kiépítését, különleges innovációs alkalmazkodást, minden korábbinál gyorsabb válaszokat, bátor innovációs lépéseket kíván a gazdaság minden szereplőjétől, különös tekintettel az Irinyi terv kiemelt ágazataiban érintett meghatározó vállalatoktól, a kormányzati gazdaságpolitikától, valamint az innovációs rendszer intézményeitől. A megoldandó elméleti és gyakorlati problémák olyan sokrétűek, hogy elengedhetetlen egyrészt a hazai egyetemi és kutatóintézeti szféra és az iparvállalatok együttműködése, másrészt pedig a nemzetközi kooperáció.

Mindezek tudatában és a hazánk által elért globális ipari versenyképességi vívmányok megerősítése érdekében az alapítók szorgalmazzák az eddig kialakult széles és eredményes partneri viszonyok további elmélyítését, az Európában kialakult legjobb gyakorlatoknak, elsősorban a legfejlettebb németországi mintáknak átvételét, illetve a nekik megfelelő együttműködés intenzív, cselekvés-orientált rendszerének megteremtését.

A Platform eredményes működésében a Minisztérium a magas hozzáadott értékű kutatási és fejlesztési tevékenységek magyarországi katalizátorát, a hazai vállalati szektor felkészítésének,

innovációs adaptációjának megkerülhetetlen eszközét, a szakemberképzésnek az új követelmények szerinti fókuszálását segítő szervezetet, és végeredményben az Ipar 4.0 program hazai sikerének egyik kulcstényezőjét látja és várja.

Munkacsoportok

Az Ipar 4.0 Nemzeti Technológiai Platform különböző Munkacsoportokat működtet az alapszabályában megfogalmazott küldetése teljesítése érdekében. Ezek tehát egy-egy I4.0-vel összefüggő specifikus terület sajátos kérdéseivel és a kihívásokra adandó, javaslatok formájában megfogalmazott válaszok kidolgozásával foglalkozik. A Munkacsoportokban a tagok adott szakterületet képviselő delegáltjai vesznek részt. Munkájukat a kormányzati szakpolitikai fórummal szoros együttműködésben végzik, így hozzájárulnak a kormányzati stratégiai célok megvalósításához is.

Jelenleg a Platformnak a következő 7 Munkacsoportja létezik:

- Stratégiai tervezés
- Infokommunikációs technológiák
- Foglalkoztatás, oktatás és tréning
- Ipar 4.0 kísérleti mintarendszerek
- Jogi keretek meghatározása
- Gyártás és logisztika
- Innováció és üzleti modell

Az I4.0 NTP „Foglalkoztatás, oktatás és tréning” Munkacsoportja

A Foglalkoztatás, oktatás és tréning Munkacsoport foglalkozik az Ipar 4.0 (I4.0) azon képzési vonatkozásaival, amelyek az elvek gyakorlatba való ültetésének néhány kiemelten fontos humánpolitikai előfeltételét határozzák meg. Alapvetően átalakul a foglalkoztatási és munkaerőpiac, és az I4.0 szinte minden területen

változást hoz: a műszaki-technikai munkavégzés környezetében, az üzem- és munkaszervezés területén, az üzemgazdaságtan domináns koncepcióiban, és érzékenyebb reagálást kíván meg korunk demográfiai és munkaerőmobilitási és szociális fordulatára. Ezek a változások új stratégiai megközelítést és eszközöket kívánnak meg a triple-hélix minden szereplője részéről.

A Munkacsoport támogatni kívánja Magyarország kormányzati egységes I4.0 humán erőforrás-fejlesztési stratégiájának kidolgozását. Így képez hidat a képzésért felelős valamennyi szakpolitikai reszort, s az NGM keretében működő Munka 4.0 munkacsoport irányában. A célkitűzés az informatikai és tudás alapú társadalom irányába való átalakulás hatásvizsgálata alapján megfogalmazott követelmények birtokában:

- az oktatási színvonal állandó fejlesztése;
- a jövő ipari munkaerőinek, a műszaki értelmiségi és kutatói generációinak a kor változó követelményeihez igazodó, nemzetközileg is magas szintű képzése a régi és az új tudásintenzív szakmákban és a szükséges összetételben;
- flexibilis és konvertálható tudás és tanulási képesség átadása a jövő nemzedékének;
- felkészítés a nemzetközi kutatói hálózatokba való sikeres bekapcsolódásba, a mobilitási képesség elsajátítására.

Ennek keretében:

- Felméri a Stratégiai tervezési Munkacsoport által kidolgo-

zandó általános I4.0 stratégiából levezethető projektált humán erőforrás követelményeket a tervezési időszak egészére.

- Segíti a matematikai-természettudományos-műszaki-informatikai képzési tartalom folyamatos megújítását, illetve ki-fejlesztését, időszakos felülvizsgálatát.
- Elvégzi a képzési szintek szerinti tervezést.
- Elősegíti az interszektoralis együttműködést.
- Javaslatot dolgoz ki a magasan képzett szakembergárda elvándorlásának lassítása, visszahívásuk elősegítése érdekében teendő további intézkedésekre.
- Kialakítja a külföldön dolgozó magyar kutatói diaszpórával való kapcsolattartás intézményes kereteit.
- Közreműködik az intézményi háttér szükséges továbbfejlesztésében.
- Közreműködik speciális támogatási programok meghirdetésében.

Tevékenysége eredményeképpen a kitűzött időhorizontot átfogó implementációs tervet készít és tart karban.

A Munkacsoport az oktatás és foglalkoztatási stratégiai célkitűzések teljesülésének követésére szolgáló mérőszámok rendszerének (scorecard) kidolgozásában is szerepet játszik, ami beépül a Stratégiai tervezési Munkacsoport által kialakítandó átfogó mérőszám rendszerbe.

Lásd bővebben: <https://www.i40platform.hu/>

Hálózatok metszéspontjain

– A negyedik ipari forradalom társadalmi hatásai – könyv

Megjelent Abonyi János (a Pannon Egyetem Mérnöki Karának Egyetemi tanára, az Institute of Advanced Studies Kőszeg -iASK tudományos főmunkatársa) és Miszlivetz Ferenc (a Pannon Egyetem Modern Filológiai és Társadalomtudományi Kar egyetemi tanára és az IASK megbízott főigazgatója) könyve „Hálózatok metszéspontjain - A negyedik ipari forradalom társadalmi hatásai” címmel.

Csermely Péter előszava, a könyv bevezetése, és az első fejezet elérhető a <http://www.abonyilab.com/books> oldalon.

A negyedik ipari forradalom a műszaki, társadalmi és gazdasági hálózatok metszéspontjain zajlik. A könyv e metszéspontokra fókuszálva vizsgálja a termelőrendszerek fejlődési irányait, és fejlődés társadalomtudományi vonatkozásait, és tesz javaslatot a szükségesnek vélt gazdaságélénkítési, kutatás-fejlesztési és oktatási programok tartalmára.

Mindezeknek megfelelően az első fejezet a negyedik ipari forradalom fogalmát, technológiai feltételeit, a hálózatokba integrált okos termelőrendszerek kialakításának négy fejlesztési irányát és az integráltsággal lehetővé váló együttműködés előnyeit tárgyalja. A második fejezet az megoldások kialakításának ideális kereteivel, a kapcsolódó stratégiaalkotási folyamatok ismertetésével foglalkozik. A harmadik fejezet célja az Ipar 4.0 megoldások kialakításának (társadalmi) feltételeinek feltárása, a humán rendszermérnökség jelentőségének hangsúlyozásával. Tekintettel arra, hogy legfontosabb kérdés, hogy az új technológiai megoldások megjelenésével milyen típusú munkaerőre,

szakértelemre lesz szükség, nem csak a munkaerő piaci trendeket vetítjük előre, hanem egy korábbi multinacionális vállalatoknál végzett munkakultúra vizsgálat eredményeit is bemutatjuk, meghatározva a munkaerő legfontosabb jellemzőit. Az ipari és a gazdasági fejlődés társadalomtudományi vonatkozásait és a globális trendeket, jövőirányokat a negyedik fejezet tekinti át, míg a regionális fejlesztési stratégiákat az ötödik fejezetben foglaltuk össze, kiemelve a kutatás és felsőoktatás, az ipar és a kormányzat regionális fejlesztésekben való együttműködésének fontosságát és a kreatív város és fenntartható vidék (KRAFT) modell alkalmazhatóságát.

Mindenkinek ajánljuk!

– Az Európai Felnőttkori Tanulás Elektronikus Platformja – EPALE

Az EPALE egy tanárok, oktatók, kutatók, tudományos szakemberek, szakpolitikai döntéshozók és mindenki más olyan előtt is nyitva álló többnyelvű közösség, akik szakmai szerepet töltenek be a felnőttképzésben szerte Európában.

Az EPALE az Európai Bizottság Oktatási, Ifjúsági, Sportügyi és Kulturális Főigazgatóságának (DG EAC) kezdeményezése. Az EPALE a felnőttképzéssel kapcsolatos tartalmak, többek között hírek, blogbejegyzések, források és események köré szerveződik.

Az EPALE lelke maga a közösség. A közösség tagjai a webhely funkciói, többek között a fórumok, a gyakoroló szakemberi közösségek és a megjegyzésrovatok révén kapcsolatba léphetnek a felnőttképzésben részt vevő kollégáikkal szerte Európában. A meghatározott témakörökről a tematikus területeken találhat cikkeket és forrásokat. A Partnerkereső eszközzel projekteket kereshet meg, és szakmai kapcsolatokat létesíthet másokkal. [Ismerje meg bővebben, hogyan léphet kapcsolatba az EPALE-közösséggel].

Az EPALE határozott szerkesztési irányelveket követ, amelyek szintén a felnőttoktatás közösségére összpontosítanak. Azt akarjuk, hogy minden felhasználónk úgy érezze, örömmel látják a webhelyen, és hogy meg lehessen bízni a platformon közzétett információkban. Olvassa el a teljes szerkesztési irányelvet (link is external) (PDF; 316 KB).

Napi szinten az EPALE-t a Központi Támogató Csoport irányítja, melyet 36 Nemzeti Támogató Csoport segít szerte Európából.

Elköteleztük magunk mellett, hogy Ön is be tudjon vonni az EPALE fejlődésébe, és megkaphassa azt, amire szüksége van ahhoz, hogy naprakész maradjon Európában a felnőttképzéssel kapcsolatos fejleményekről.

Csatlakozzon most, és legyen részese Európa legnagyobb felnőttképzési közösségének!

Az EPALE-t az Oktatási, Audiovizuális és Kulturális Végrehajtó Ügynökség Erasmus+ programján keresztül finanszírozzák. Az Oktatási és Kulturális Főigazgatósággal az eac-epale@ec.europa.eu (link sends e-mail) emailcímen, vagy hagyományos levélben is felveheti a kapcsolatot:

European Commission
DG Education and Culture
Unit B2 - Schools and educators; multilingualism
J-70, 04/197
B-1049 Brussels/Belgium

Megjegyzés: Az EPALE-n megjelenő hírek, nézetek és források felett az Európai Bizottság nem gyakorol felügyeletet.

A Platform regisztrációs linkje: <https://ec.europa.eu/epale/hu/home-page>.

Munkaalapú tanulás a felnőttek szakképzésében – Módszertani kézikönyv *

Megosztotta Anildo Vedovatti

A „Munkaalapú tanulás a felnőttképzésben” című Erasmus+ projekt keretében elkészült kézikönyv célja, hogy segítséget nyújtson a munkaalapú képzés bevezetéséhez és eredményes alkalmazásához, a tanulási eredmény alapú képzéstervezéshez a képzést folytató intézmények, munkáltatók és egyéb szervezetek részére.

A kézikönyv keretei nem elegendőek arra, hogy teljes körűen, országonként bemutatassuk azokat a folyamatokat, módszereket és jó gyakorlatokat, amelyek a munkaalapú képzés felnőttek szakképzésében történő eredményes alkalmazásához szük-

ségesek, ezért azokat a folyamatokat és módszereket emeltük ki, amelyek minden országban alkalmazhatóak a munkaalapú képzés során.

A jelen kézikönyvben foglalt – európai szinten általánosan alkalmazható – módszertant ki kell egészíteni ország specifikus elemekkel, az adott országban érvényes

jogszabályokban előírt követelményeknek megfelelően.

A kézikönyvben a munkaalapú tanulás folyamatleírásán és minőségi megszervezésének kulcsfontosságú építőelemein kívül dokumentummintákat is kidolgoztunk, amelyeket jól tudnak hasznosítani az érintett szervezetek szakemberei a felnőttek szakképzésében.

* Ez a kiadvány az Európai Bizottság Erasmus+ Stratégiai Partnerségek programja által támogatott „Work-based Learning in CVET - Munkaalapú tanulás a felnőttképzésben” című projekt keretében készült. letölthető: [wbikmk2.pdf](#)

Népfőiskolai programok

2017 ősz/tél

Az alábbiakban tervezett programok a Magyar Népfőiskolai Társaság és/vagy a Bibó István Népfőiskolai Alapítvány szervezésében és gondozásában valósulnak meg.

2017. szeptember 2. (szombat)

Beszélgetés a diófák alatt

A Magyar Népfőiskolai Társaság ebben az évben negyedik alkalommal rendezi meg a „Beszélgetés a diófák alatt” című találkozót. Ezek a találkozók most is, mint eddig mindig, a közéletet érintő, az emberek mindennapi életét befolyásoló kérdésekkel foglalkoznak az előadók és a résztvevők. Nem lesz ez másképpen az immár hagyománynak tekinthető negyedik, 2017. évi találkozón sem, ahol napjaink magyarországi társadalmi és politikai kihívásairól folyik majd a beszélgetés. Ismert vezető politikusokat hívtunk meg, hiszen az aktív politikusok azok, akik a közéletet és a politikai kihívásokat befolyásolni képesek, de egyúttal nagy felelősséggel is tartoznak a közélet minőségéért, tisztaságáért, vagy éppen tisztátalanságáért.

A beszélgetés vitaanyagaként a nemrégiben megjelent „HEGYMENET - Társadalmi és politikai kihívások Magyarországon” című könyvet ajánljuk (szerk.: Jakab András és Urbán László, Osiris Kiadó, 2017. 465 lap), amely már eddig is nagy visszhangot váltott ki és komoly nyilvános vitákat inspirált az értelmiségiek körében.

2017. szeptember 11.

Faluszemináriumok indítása. Ütemezése és tematikus terve a következő:

2017. szeptember 11

Takács Ferenc, gyógynövényszakértő: gyógynövények a Káli-medencében 1. előadása

2017. október 2 vagy 9

Takács Ferenc, gyógynövényszakértő: gyógynövények a Káli-medencében 2. előadása

2017. november ?

Kelemen Zsolt előadása, a Szentendrei Lovas Íjász Hagyományőrző Sportegyesületől (egyvezetetés alatt)

2017. december 4.

Napfivér Szociális Szövetkezet nyilvános beszámolója, jövőbeli tervei

2017. szeptember 27 – 2018. március 16.

Német és angol nyelvi képzések folytatása a népfőiskolán, minden héten, szerdai és csütörtöki napokon, nyelvenként összesen 44 - 44 tanórán.

A képzés elindítása előtt elégedettségi felmérés az eddigi résztvevők teljes körében. A részvétel továbbra is ingyenes, a költségeket a népfőiskolai pályázati forrásokból fedezi, amelyről a pozitív döntés már megszületett. Programgazda: Bibó István Népfőiskolai Alapítvány

2017. szeptember 29-30.

Tanuljunk egymástól! Régiók két napos kulturális találkozója Kővágóörsön, Tolna és Veszprém megyéből. Népfőiskolák, művelődési házak hosszú távú kulturális együttműködésének elindítása a két régióban.

Programgazda: Bibó István Népfőiskolai Alapítvány

2017. október 1-7.

Kulturális, művészeti önkéntesek és vezetők képzése Portugáliában, nyolc fő magyarországi résztvevővel. Egy hetes bentlakásos képzés Portóban. A portugáliai képzés résztvevőinek kiválasztása a júliusi kővágóörsi képzés résztvevői köréből történt. Programgazda: Magyar Népfőiskolai Társaság.

2017. október közepe

Népi fazekasság képzés

A képzés részletes felhívását augusztus végén tesszük közzé, de annyit már jó tudni a részvételi döntés meghozatalának elősegítéséhez, hogy október közepétől április közepéig fog tartani az első tanév, amelyet követni fog egy nyári, egy hetes tábor, majd 2018 októberében – hasonló beosztással – folytatódik a 2. tanévvel a képzésünk. Elméleti és gyakorlati részből épül fel a program, mindkettő heti egy alkalommal. Az elméleti órákat - amelyeken a magyar néprajzzal és a kerámia történetével, elméletével ismerkedhetnek meg a hallgatók – keddi napok délutánjára tervezzük a kővágóörsi népfőiskolán. A gyakorlati órák megtartására a szentantalfai kerámia műhelyben kerül sor, szombatonként.

Civil kurázi című népfőiskola történeti könyv megjelenése, szakmai konferenciával összekötött könyvbemutató Budapesten (október 20.)

2017. október 30.

Művelődés – Népfőiskola – Társadalom című lap 2017/3 számának megjelenése

2017. november 11. (szombat)

Kultúra és kirándulás: ismerjük meg a Pannonhalmi Apátságot és Könyvtárat. Buszos kirándulás Kővágóörs érdeklődő lakosai számára. A résztvevőknek csupán az apátsági belépő díját kell megfizetni, egyéb költségeket a népfőiskola pályázati pénzből fogja fedezni. A kirándulási lehetőség meghirdetésére szeptember végén kerül sor. Programgazda: Bibó István Népfőiskolai Alapítvány

2017. december 15.

Művelődés – Népfőiskola – Társadalom című lap 2017/4 számának megjelenése

Nemzeti Kulturális Alap

Magyar Népfőiskolai Társaság

1138 Budapest, Révész u. 2/c

Tel.: 06 (20) 610 05 06

www.nepfoiskola.hu

mnt@nepfoiskola.hu